

יד מהרש"א
מסכת פסחים
פרק כל שעה
חלק ג'
מדף לד: עד דף מב.

September 24, 2012

© Yechezkel Folger 2012

Table of Contents

דף לה.	4
גמרא לא תאכל עליו חמץ	4
גמרא והא הכא דאין אדם יוצא חובתו	5
דף לה:	6
רש"י ד"ה טבול מדרבנן	6
תד"ה מי פירות	8
דף לו:	10
תד"ה במקום זריזין ובא"ד דע"כ	10
דף לו:	13
תד"ה אוציא חטה ותד"ה אי מצות מצות ריבה	13
תד"ה דאמר ר' אלעזר	15
תד"ה מאן שמעת לי'	16
תד"ה ור' יוסי הגלילי תיפוק לי' ודף לט: רש"י כעין דאורייתא תיקון	18
דף לו: ודף לז:	22
סוגיא דמעשה אילפס חלק א' – דף לו: תד"ה פרט לחלוט ובא"ד כיון דהדר ובדף לז: בד"ה דכולי עלמא	22
ובא"ד ואף על גב דטרייתא	22
סוגיא דמעשה אילפס חלק ב' – בדף לז: תוספות ד"ה לחם שאין אפוי בתנור	26
סוגיא דהללו מעשה אילפס חלק ג' – בדף לז: תד"ה ותנא קמא מאי שנא החליטה	28
סוגיא דהלל מעשה אילפס חלק ד' – תד"ה אמר לך ר' יוחנן תנאי היא	30
סוגיא דהללו מעשה אילפס חלק ה' – דף לז: תד"ה הדביק מבפנים ובא"ד ומיבעי לי'	35
דף לז:	41
רש"י ד"ה וכן לענין לחמי תודה	41
דף לז:	42
תד"ה דכולי עלמא ואף על גב דטרייתא	42
תד"ה לחם שאין אפוי בתנור	43
דף לח:	44
תד"ה אתיא לחם	44
תד"ה אבל חלתו	46
תד"ה או דלמא הואיל	48
תד"ה ר' יהודה אומר יקבר	51
דף לח:	52
גמרא רביעית היא ומתחלקת לכמה חלות וכו'	52
זאת אומרת	54
תד"ה נאכלים בנוב וגבעון	55
דף לט:	58
גמרא אף מרור מין זרעים וכו'	58
תד"ה ואימא הירדוף	59
דף לט:	61
גמרא למימרא דירקות אלימא מזרעים	61
רש"י ד"ה כעין דאורייתא תיקון	64
דף מ:	65
גמרא אמר שמואל וגמרא מצוה לללות	65
דף מ:	67
תד"ה אבל עושהו	67
תד"ה האילפס	68

תוספות בא"ד והא דאמרינן	69
תד"ה רבא מחו להו	71
דף מא.	72
תד"ה מאי לאו	72
גמרא ר' אומר במים	76
גמרא יכול צלאו כל צרכו יהא חייב	78
תד"ה איכא בינייהו צלי קדר	79
תד"ה אבל לא במבשל	80
תד"ה עולא אמר אפילו תימא ר' מאיר	81
דף מא:	83
רש"י ד"ה שאין תלמוד לומר (הראשון) ותד"ה איכא דאמרי חדא מיהא לא לקי	83
תד"ה שאין תלמוד לומר (השני)	88
רש"י ד"ה אין לי שיתחייב	90
דף מב.	92
תד"ה לאמר לימד	92

דף לה.

גמרא לא תאכל עליו חמץ

דף לה עמוד א] גמרא לא תאכל עליו חמץ וגו' דברים הבאים לידי חימוץ אדם כו' מהיקשא קא יליף ולעיל דקאמרי' לר' יהודה אהאי קרא דאתא היקשא לקובעו חובה ה"ה דהמ"ל דאתא להך דרשה דהכא מיהו ק"ק דקאמר התם לר"ש דלקובעו חובה נפקא ליה מקרא אחרינא מ"מ תקשי דאיצטריך היקשא לדרשה דהכא וק"ל:

- 1) דף כח: at ברייתא
 - a) מצה to מקיש חמץ is "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות"
 - b) ר' שמעון
 - i) The היקש teaches that it's מותר to eat חמץ until the זמן of אכילת מצה on ט"ו ליל
 - c) ר' יהודה by קשיא
 - i) The היקש is already needed לקבעו חובה
 - d) ר' שמעון of תירוץ
 - i) We already know דרשה from another לקבעו חובה
- 2) גמרא here
 - a) The היקש teaches that a person can be יוצא his חיוב to eat מצה only with דברים הבאים לידי חימוץ
- 3) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Instead of asking that the היקש is needed לקובעו חובה
 - ii) ר' יהודה should have asked that the היקש is already needed to teach the היקש of the גמרא here
 - iii) Because then the תירוץ of ר' שמעון that there already is another דרשה that teaches לקובעו חובה wouldn't have applied

גמרא והא הכא דאין אדם יוצא חובתו

שם והא הכא דאין אדם יוצא י"ח במצה וחייבין על חימוצו כו' ויש לדקדק דתיקשי ליה הכי ממתני' דקתני אבל לא בטבל ולא במעשר כו' והא הכא דאין יוצא י"ח מצה וחייבין על חימוצו כרת וי"ל דלר"ש קושטא הוא דאין חייבין על חימוצו כרת דאין איסור חל על איסור כדלקמן ודו"ק:

1) גמרא

a) ריש לקיש

- i) There is no כרת for the חימוץ of מצה if the מצה is of a kind that can't be used to be יוצא ידי חיוב מצה

b) קשיא

- i) The גמרא asks a קשיא to ריש לקיש from a ברייתא
- ii) The details of this קשיא aren't relevant here

2) משנה

- a) a person can't be יוצא his חיוב מצה with מצה that is טבל

3) מהרש"א

a) Part 1

- i) the משנה is silent on whether there's a כרת for חימוץ טבל
- ii) presumably because the standard דין applies that there's a כרת for חמץ

b) part 2

i) קשיא

- (1) Then why doesn't the גמרא ask its קשיא to ריש לקיש from the משנה

ii) תירוץ

- (1) חיוב כרת can say that the משנה is silent on whether there's a כרת

- (2) because

- (a) the משנה follows שמעון ר' who says that based on איסור חל על איסור altogether the איסור of חמץ can't be חל on טבל

- (b) and the משנה assumes that we'd realize that there's no כרת here for חמץ because there's no איסור חמץ altogether

דף לה:

רש"י ד"ה טבול מדרבנן

בפרש"י בד"ה טבול מדרבנן ואפ"ה מצוה הבאה בעבירה היא כו' עכ"ל אבל משום מי שאסורו משום בל תאכל חמץ לבדו אתה כו' לא שייך הכא כיון דאינו טבול אלא מדרבנן ולעיל גבי דמאי הא לא חזי ליה שפרש"י מטעמא מי שאיסורו כו' היינו משום דאית ביה מלתא דספיקא דאורייתא דשמא לא עישר ודו"ק:

1) משנה

a) A person can be טב with דמאי but not with מצה חובת מצה

2) גמרא

a) קשיא

i) How can a person be דמאי with חיוב מצה his יוצא

ii) After all the דמאי isn't לי' חזי

3) רש"י

a) There are two reasons why a person can't be יוצא his חיוב מצה with מצה that's not חזי לי'

i) First – "מי שאיסורו"

(1) a person can be יוצא his חיוב to eat מצה only if it's of a kind whose חימוץ would be אסור because of חמץ בל תאכל and not because of any other איסור

ii) Second – "מצוה הבאה בעבירה"

(1) It would be a מצוה הבאה בעבירה to be יוצא a חיוב מצה with מצה that's אסור באכילה

4) גמרא

a) When the משנה says that "טבל" can't be used to be יוצא ידי חיוב מצה

b) This includes טבל דאורייתא as well as טבל דרבנן

5) רש"י

a) This is because

i) Even where טבל is אסור only דרבנן

ii) It still counts as a מצוה הבאה בעבירה to use the טבל to be מקיים the חיוב of מצה

6) מהרש"א

a) קשיא

i) Why is it that

(1) מצוה הבאה טעם of מי שאיסורו טעם of דמאי רש"י uses (1) מצוה הבאה טעם of דמאי רש"י uses

(2) While מצוה הבאה בעבירה טעם of טבל דרבנן רש"י uses

b) תירוץ

i) איסור דאורייתא applies only to an שאיסורו

ii) now

(1) Even though the איסור not to eat דמאי is only a דין דרבנן

(a) its איסור is based on the possibility that the דמאי wasn't מעושר and is
אסור דאורייתא

(b) and it follows that שאיסורו applies

iii) while

(1) the איסור for טבול דרבנן isn't based on a ספק that there's an איסור דאורייתא

(2) And it follows that שאיסורו doesn't apply

תד"ה מי פירות

תוס' בד"ה מי פירות כו' ואפילו אם משימין מים עמהם אכתי לא הוי אלא חמץ נוקשה כו' עכ"ל דמעולם לא היה כאן חמץ דגן גמור כלל כיון שהשעורה נתחמץ ע"י מים שמחמיצין וע"י מי פירות שאין מחמיצין אבל אי מי פירות בלא מים נמי מחמיצין שפיר מקרי החומץ חמץ דגן גמור ע"י תערובות שהשעורה הוא חמץ גמור ויש חילוק בין חמץ דגן גמור ע"י תערובות לחמץ נוקשה דהא לר"א מסיק לקמן דחמץ דגן גמור ע"י תערובות הוא בלאו וחמץ נוקשה בולא כלום ודו"ק:

1) גמרא

a) "מי פירות אין מחמיצין"

2) מהרש"א and תוספות as explained by רש"י

a) Part 1

i) "מי פירות אין מחמיצין" means that

(1) חמץ נוקשה only to the level of חמץ מי פירות that's במלקות

(2) They're not מחמיץ to the level of חמץ דגן גמור that's בכרת

b) part 2

i) If מעורים are placed in מי פירות that's מים

(1) Since מי פירות are themselves מחמיץ in part

(2) חמץ דגן גמור to the level of מים by the חימוץ they don't disturb

ii) but

(1) מי פירות with מעורב מים because the

(2) חמץ דגן גמור על ידי תערובות that's חמץ resulting level of The and not בכרת the same as חמץ נוקשה

3) רבינו תם

a) Part 1

i) חמץ מי פירות without מים can't be מחמיץ at all – not even to the level of לאו for מלקות

b) Part 2

i) If מעורים are placed in מי פירות that's מים

(1) Since מי פירות aren't themselves מחמיץ at all

(a) חמץ דגן גמור from rising to the level of מים by the חימוץ They disturb the

(b) חמץ נוקשה that's במלקות and not בכרת And the level of the חימוץ is only

4) מהרש"א

a) חמץ נוקשה – the same as חמץ דגן על ידי תערובות – the הלכה is that there's only כרת and there's no מלקות For

b) שאלה

- i) Is there a difference at all between חמץ נוקשה and חמץ דגן גמור על ידי תערובות
- c) תשובה
 - i) "חמץ דגן על ידי תערובות" is חמיר relative to חמץ נוקשה
 - ii) Now
 - (1) It's true that
 - (a) דף מג. at ר' אליעזר other than מאן דאמרי
 - (i) this חומר isn't enough to bring about a difference in דין between the two and
 - (ii) both are במלקות and not בכרת
 - (2) But ר' אליעזר holds that there is a difference in דין:
 - (a) במלקות חמץ נוקשה isn't even while במלקות חמץ דגן גמור על ידי תערובות

דף לו.

תד"ה במקום זריזין ובא"ד דע"כ

דף לו עמוד א] תוס' בד"ה במקום זריזין כו' ואותה מנלן שנבללת בעזרה כו' עכ"ל לאו דוקא נבללת שבלילת מאפה תנור היה אחר אפיה ופתיחה אלא מנלן שנילושה בעזרה במקום זריזין דשרינן לה בפושרין וק"ל:

בא"ד דע"כ היו לשין אותה בעזרה לפי שהיו מודדין אותה בעשרון כו' עכ"ל וקשה דהא לא מסיק האי טעמא אלא משום דבלילה פסולה חוץ לחומת עזרה ומה ראייה היא ללישה והתוס' פרק כל המנחות כתבו ושמא נקט האי טעמא דהוה בכל המנחות כו' אפילו למ"ד מדת יבש לא נתקדשה כו' והוא דחוק דהא עיקר קושיא הכא מלישת מאפה תנור ואהא לא משני מידי ויש ליישב דה"ק כמו דבלילה דכל המנחות פסולה חוץ לחומת עזרה משום דמדת הלח בכלי שרת ודאי נתקדשה ה"נ מדת היבש ודאי נתקדשה ואסור גם ללוש אחרי המדידה חוץ לעזרה וק"ל:

סדר מנחת מאפה תנור	סדר מנחת סלת
מדידה במדת היבש	מדידה במדת היבש
לישה בפושרין	יציקה ובלילה בכלי שרת
אפיה ופתיחה	
יציקה ובלילה בכלי שרת	
קמיצה	קמיצה

1) First הקדמה

- a) There's no לישה at all for מנחת סלת

2) Second הקדמה

- a) מנחת מאפה תנור for בלילה is the last עבודה before קמיצה and follows לישה by several עבודות

3) Third הקדמה

- a) מקמיצה ואילך מצות כהונה

4) תוספות in מנחות as understood by משנה

- a) the שומר because we assume that people will be נילושת בפושרים is מנחת מאפה תנור חימוץ to avoid מנחה

5) פסח for לישה on ברייתא

- a) ושויין שאין לשין את העיסה בפושרין שמא לא ישמרן ויחמיצו

6) גמרא

- a) קשיא

- i) מנחות for פושרין in לישה on משנה סותר is פסח for פושרין in לישה on ברייתא The

b) תירוצן

- i) מנחות שאני

- ii) Because the לישה of מנחות is done by זריזים כהנים who see to it that there's no חימוץ

- c) קשיא
- i) קמיצה begins only with מצות כהונה
- d) תירוצ
- i) It's true that כשרין בזר who aren't assumed to be זריזין before עבודות קמיצה – including בלילה – are
- ii) במקום זריזין that's לפנים מחומת העזרה בלילה is still done
- e) שאלה
- i) "בלילה חוץ לחומת עזרה פסולה" Why in fact is
- f) תשובה
- i) Because בלילה for מנחת מאפה as well as for מנחת סלת is done in a הלח that is a כלי שרת
- 7) ד"ה במקום זריזין in מהרש"א as explained by תוספות
- a) קשיא
- i) We've established that ליישה takes place long before בלילה when the מנחה is by נתקדש in מדת הלח מדידה
- ii) Presumably no כלי שרת at all was used before בלילה
- iii) So what relevance does ליישה have to ליישה as well as בלילה in מקום זריזין לפנים מחומת עזרה needs to be done
- b) רבינו אפרים of תירוצ
- i) The ליישה before מדת היבש in נמדד was מנחת מאפה of סלת
- ii) כלי שרת also counts as מדת היבש
- iii) So it follows that ליישה also needs to be עזרה לפנים מחומת
- 8) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why does the גמרא base this תירוצ for ליישה on the דין that בלילה needs to be done לפנים חומת עזרה
- b) מסכת מנחות of תירוצ in תוספות
- i) The גמרא here relies on the טעם that לחומה חוץ ללילה is only פסולה for any מאן who might hold that מדת היבש wasn't נתקדשה to be a כלי שרת
- ii) And in fact
- (1) for the דאמרי מאן that מדת היבש was נתקדשה
- (2) the גמרא doesn't rely at all on the דין that לחומה חוץ ללילה is פסולה
- c) מסכת מנחות of תירוצ in תוספות to מהרש"א of קשיא
- i) The תירוצ is a דוחק

- ii) Because the fact remains that the תירוצ' that the גמרא actually sets out based on לפנים לחומה doesn't explain why it must be that לישא was done
- d) מהרש"א of תירוצ'
 - i) The גמרא refers to the דין that לעזרה חוץ בלילה is פסולה only to explain that
 - (1) Just as it's a פשיטות that לחומה חוץ בלילה is פסולה because all agree that the כלי שרת that was used for בלילה was נתקדשה as a כלי שרת
 - (2) So too for מאפה
 - (a) the לישא that comes before בלילה is פסולה if done לחומה
 - (b) because the מדת היבש in which the סלת was נמדד before לישא was also כלי שרת as a כלי שרת

דף לו:

תד"ה אוציא חטה ותד"ה אי מצות מצות ריבה

דף לו עמוד ב] בד"ה אוציא חטה כו' [וא"ת] א"כ נוציא כל ה' כו' ואנו לחם כו' עכ"ל כל זה מדברי קושיותם דהיאך ס"ד למימר אוציא חטין כו' דא"כ אמעיטו גם כל שאר ה' מינין ואנו במצה לחם בעינן כו' וע"כ דלית לן למעט אלא בכורים גופייהו ולא במינן בכורים ומצינו בלשון תוס' וא"ת כו' ונשאר בקושיא והגהת מהרש"ל בזה אין מובן לי ודו"ק:

בד"ה אי מצות כו' אי מרבינן הא מרבינן כו' עכ"ל ומיהו היקשא אהני לן כדלקמן מה מצה מין זרע אף מרור כו' וק"ל:

1) First הקדמה

a) The five מינין that count as לחם for חלה and מצה are

i) חטה

ii) שעורה

iii) כותמין

iv) שבולת שועל

v) שיפון

2) Second הקדמה

a) חטין ושעורין applies to שבעה מינין that include בכורים

b) חטין מיני חטין ושעורין that don't count as actual חטין ושעורין are שיפון and שבולת שועל and כותמין and בכורים and can't be used for מצה

3) גמרא

a) חטין ושעורין that were actually brought as בכורים relies on a היקש between מצה and מרור to teach that חטין ושעורין can't be used for מצה

b) קשיא

i) Why doesn't חטין ושעורין also rely on this היקש to hold that חטין ושעורין can't be used for מצה even where the חטין ושעורין weren't actually brought as בכורים

4) מהרש"ל דפוס ראשון according to תוספות

a) קשיא

i) Why doesn't the גמרא ask that חטין ושעורין should have relied on this היקש also to hold that

(1) not only are חטין ושעורין not eligible to be used for מצה

(2) But also the three חטין ושעורין – כותמין שבולת שועל ושיפון – מיני חטין ושעורין also aren't eligible to be used for מצה

b) תירוץ

- i) Words of תוספות:
 - (1) "דאנן לחם בעינן דממעטינן לעיל אורז ודוחן"
 - ii) Meaning
 - (1) "לחם" needs to be a form of מצה
 - (2) so the מקשן is forced to accept that at least חטין ושעורין need to be eligible for מצה
- 5) ד"ה אוציא חטה at מהרש"א
- a) The words of תוספות are all one קשיא and there's no תירוץ
 - b) Read תוספות this way
 - i) "ואם תאמר אם כן נוציא כל חמשת המינין שיש במינן בכורים"
 - ii) ואנן לחם בעינן דממעטינן לעיל אורז ודוחן
 - c) Meaning that תוספות asks this קשיא to the מקשן
 - i) the מקשן shouldn't have asked that חטין ושעורין should not be eligible for מצה
 - ii) Because
 - (1) the סברא of this קשיא would also make ושיפון שובלת שועל ineligible for מצה
 - (2) and this is impossible since they are the only remaining מינים of לחם from which מצה can be made
 - d) מהרש"א of שיטה to קשיא
 - i) "ואם תאמר" with דיבור begin תוספות
 - ii) This implies that תוספות will follow with a תירוץ
 - e) תירוץ
 - i) It's not uncommon for תוספות to begin with an ואם תאמר without following up with a תירוץ
- 6) גמרא of המשך
- a) תירוץ
 - i) ר' עקיבא doesn't apply his היקש even to be ממעט using מצה that was actually brought for בכורים
- 7) מהרש"א
- a) קשיא
 - i) Then for ר' עקיבא what does the היקש accomplish
 - b) תירוץ
 - i) The גמרא uses the היקש at דף לט. to teach that מה מצה מין זרע אף מרור וכו'

תד"ה דאמר ר' אלעזר

**בד"ה דאמר ר"א כו' כדתנן בפ' בתרא דזבחים באו לנוב כו' ומעשר שני נאכלין כו'
עכ"ל כצ"ל בכל נוסחת משנה שלפנינו לא הוזכר מעשר שני ועיין שם בתוס' ולקמן
בחדושינו [בדף לח:] וק"ל:**

תד"ה מאן שמעת לי'

בד"ה מאן שמעת ליה כו' א"א דלא דרשי המקרא לשום דרשה עכ"ל ואף על גב דאיכא למימר דדרשי נמי המקרא כו' עקיבא שעונין עליו דברים הרבה מ"מ כיון דלא שמעינן מינייהו הכי בהדיא אפשר דדרשי המקרא כו' י הגלילי למעט מעשר שני וק"ל:

- 1) דף לו. at ברייתא א'
 - a) ר' יוסי הגלילי
 - i) יכול יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלים
 - ii) ת"ל לחם עני בחולם כאלו כתיב לחם אוני
 - iii) מי שנאכל באנינות יצא מעשר שני שאינו נאכל באנינות
 - b) and says that ר' יוסי disagrees with ר' עקיבא
 - i) קרי is more important than the כתיב so the יש אם למסורת
 - ii) and the חולם עני that has nothing to do with אנינות
 - c) שאלה
 - i) But
 - (1) עיקר the כתיב to be and considers the יש אם למסורת ר' עקיבא (1) even
 - (2) דרשה for at least some קרי the דורש ought to be (2)
 - d) תשובה
 - i) שמואל of דרשה a קרי to teach uses the ר' עקיבא i)
 - ii) The precise דרשה of שמואל isn't relevant here
- 2) דף לו: at the beginning of סתם ברייתא
 - a) מעשר שני with יוצא ידי חובת מצה A person can be a)
- 3) גמרא
 - a) סתם ברייתא of the תנא is ר' עקיבא a)
- 4) תוספות
 - a) קשיא
 - i) Presumably any תנא who agrees that למסורת יש אם would agree that אדם יוצא ידי חובתו במעשר שני
 - ii) סתם ברייתא of the תנא must be ר' עקיבא assume that גמרא Why does the
 - b) מהרש"א as explained by תירוצ'
 - i) We've established that even a מאן דאמר who says למסורת must apply the קרי דרשה to some
 - c) Now
 - i) שמואל of דרשה the דורש to be קרי relies on the ר' עקיבא Although

- ii) It's possible that
 - (1) other תנאים who hold למסורת יש אם
 - (2) are דורש the קרי to teach the דין of יוסי הגלילי that ר' מעשר שני can't be used to be יוצא ידי חובת מצה
- d) That's why the גמרא prefers to say that עקיבא – who says outright that the קרי teaches only the דרשה of שמואל – is the תנא of the ברייתא

תד"ה ור' יוסי הגלילי תיפוק לי' ודף לט: רש"י כעין דאורייתא תיקון

בד"ה ור' יוסי הגלילי ת"ל כו' מעשר שני תיפוק ליה מבכל מושבותיכם כו' כמו ביכורים וי"ל כו' עכ"ל ואין להקשות ומאי קושיא דאימא דאצטריך לעיל דרשה דאוני למעט מעשר שני אפילו לזמן נוב וגבעון כמ"ש התוס' לעיל גבי חלת תודה די"ל דהא ר"י הגלילי מעשר שני בירושלים נקט במלתיה ובירושלים דהיינו בבית עולמים מיהת ת"ל מבכל מושבותיכם כמו ביכורים דמפיק בבית עולמים מבכל מושבותיכם אמנם רש"י בחומש כתב בכל מושבותיכם פרט למעשר שני וחלת תודה עכ"ל ודבריו ע"פ המכילתא וצ"ל דאין פירושו סותר דברי התלמוד דמסיק למעט מעשר שני לר"י הגלילי מאוני וחלת תודה מושמרתם ולא מפיק להו מבכל מושבותיכם די"ל דהא דמפיק במכילתא מעשר שני וחלת תודה מבכל מושבותיכם כמו ביכורים לר"י הגלילי היינו לזמן בית עולמים ולית ליה לר"י הגלילי כמ"ש התוס' שמעשר שני לא מימעט מבכל מושבותיכם כיון שיש לו היתר כר"א אלא דשפיר אימעט נמי מעשר שני ודו"ק:

בפירש"י בד"ה כעין דאורייתא תיקון ואין לו היתר במושבות כו' מה מצה בעינן נאכלת בכל מושבות אף כו' עכ"ל הוא מגומגם דלר"י הגלילי קיימינן ולא ממעט מעשר שני מבכל מושבות אלא מעוני שאינו נאכל באנינות ולפי מה שכתבנו לעיל לפרש"י בחומש דממעט מעשר שני ממושבותיכם והיינו לר"י הגלילי ולזמן בית עולמים נחא גם הכא דנקט מושבות לזמן בית עולמים ולא נקט עוני דלא אצטריך אלא לנוב וגבעון וק"ל:

1) דף לו. at ברייתא א'

a) ר' יוסי הגלילי

i) אין אדם יוצא ידי חובת מצה במעשר שני בירושלים

ii) דכתיב לחם עוני מי שנאכל באנינות יצא זה שאינו נאכל באנינות

2) עמוד at the end of the ברייתא ב' בדף לו.

a) ר' יוסי הגלילי

i) אין אדם יוצא ידי חובת מצה בבכורים דכתיב בכל מושבותיכם תאכלו מצות

ii) יצא בכורים שאינו נאכל אלא בירושלים

ברייתא א'	ר' יוסי הגלילי	לא יוצא במעשר שני	לחם עוני
ברייתא ב'	ר' יוסי הגלילי	לא יוצא בבכורים	אינו נאכל בכל מושבות

3) עמוד at the סוף of the ברייתא ג' בדף לו:

a) ר' עקיבא

i) אין אדם יוצא ידי חובת מצה בבכורים דכתיב בכל מושבותיכם תאכלו מצות

ii) אבל יוצא ידי חובת מצה במעשר שני הגם שאינו נאכל אלא בירושלים משום מצות מצות ריבה

b) שאלה

i) מה ראית לרבות מעשר שני ולהוציא בכורים

c) תשובה

- i) מרבה אני מעשר שני דאליבא דר' אליעזר יש לו היתר בכל מושבות מיהת כשנטמא

ברייטא א'	ר' יוסי הגלילי	לא יוצא במעשר שני	לחם עוני
ברייטא ב'	ר' יוסי הגלילי	לא יוצא בכורים	אינו נאכל בכל מושבות
ברייטא ג'	ר' עקיבא	יוצא במעשר שני	הגם דאינו נאכל בכל מושבות מ"מ מצות ריבה וכדר"א

- 4) דף לח: and דף לח. at גמרא as explained by the משנה

- a) אין אדם יוצא ידי חובת מצה בחלות תודה דכתיב
- i) ושמרתם את המצות
- ii) יצתה זו שאינה משתמרת לשם מצה אלא לשם זבח
- b) קשיא
- i) ותיפוק לי' דאינו נאכלות בכל מושבות אלא בירושלים
- c) תירוק
- i) זאת אומרת חלות תודה נאכלות בנוב וגבעון

ברייטא א'	ר' יוסי הגלילי	לא יוצא במעשר שני	לחם עוני
ברייטא ב'	ר' יוסי הגלילי	לא יוצא בכורים	אינו נאכל בכל מושבות
ברייטא ג'	ר' עקיבא	יוצא במעשר שני	הגם דאינו נאכל בכל מושבות מ"מ מצות ריבה וכדר"א
משנה כמבואר בגמרא	ר' שמעון	לא יוצא בחלת תודה	מטעם דאין משתמרת ולא מטעם דאינו נאכל בכל מושבות דהרי נאכל בנוב וגבעון

- 5) מהרש"א as explained by ד"ה ר' אליעזר at תוספות

- a) קשיא
- i) In the earlier ברייתות מעשר שני and בכורים why don't ברייתא ג' and ברייתא ב' count as מושבות because נאכלין בכל מושבות
- (1) the same as לחמי תודה
- (2) they were both in נאכלין וגבעון
- b) תירוק
- i) What only during זמן נוב וגבעון נאכל בכל מושבות counts as נאכל בנוב וגבעון but not in זמן בית עולמים
- ii) Now
- (1) The משנה deals with זמן נוב וגבעון לחמי תודה on משנה and teaches that **then** persons could be with יוצא ידי חובת מצה
- (2) יוצא ידי חובת מצה deal with whether persons could be ברייתא ג' and ברייתא ב' with זמן בית עולמים during מעשר שני and בכורים

6) סוגיא in our תוספות

a) קשיא

- i) Why in 'א ברייתא does ר' יוסי need to derive from עוני that a person can't be מעשר שני with יוצא ידי חובת מצה
- ii) While in 'ב ברייתא it's enough for ר' יוסי to derive from מושבותיכם that a person can't be מעשר שני with יוצא ידי חובת מצה בכורים

b) תירוצ

- i) We've established for 'ג ברייתא that

(1) בכל מושבותיכם based on מצה holds that ר' עקיבא can't be used for בכורים

(2) Yet

(a) ר' יוסי disagrees with ר' עקיבא and says מעשר שני can be used for מצה

(i) Because he applies מצות מצוה ריבה to מעשר שני

(ii) And to the קשיא of מה ראית ר' he answers based on 'ר אני וכו' אליעזר

- ii) It's מסתבר that

(1) Based on 'ר אליעזר of מימרא and מצות מצוה ריבה

(2) ר' יוסי הגלילי can't derive from מושבותיכם that מעשר שני can't be used for מצה

(3) And that's why ר' יוסי הגלילי needs to derive this דין from עוני

7) part 1 מהרש"א

a) קשיא

- i) We established that

(1) If we had relied on מושבותיכם to teach that לחמי תודה can't be used for מצה

(2) We'd have been יוצא with לחמי תודה in זמן נוב וגבעון

- ii) Why doesn't תוספות answer that

(1) It's for this reason that ר' יוסי הגלילי prefers to derive from עוני that מעשר שני can't be used for מצה

(2) Namely to teach that מעשר שני couldn't have been used even in זמן נוב וגבעון

b) תירוצ

- i) can't use this מהלך because תוספות

(1) 'א ברייתא mentions that it deals with מעשר שני in ירושלים

(2) This suggests that the ברייתא deals only with זמן בית עולמים and not with זמן נוב וגבעון

8) מהרש"א part 2

a) הקדמה

- i) מכילתא says that מעשר שני and לחמי תודה can't be used for מצה because they're not נאכלין בכל מושבות
- ii) ד"ה כעין דאורייתא at דף לט: says the same in his פירוש חומש and also at תיקון

b) קשיא

- i) We've established that
 - (1) based on מצות מצות ריבה and the מימרא of ר' אליעזר
 - (2) that מעשר שני can't be used for מצה because ר' יוסי הגלילי can't derive from מושבותיכם

c) תירוצ'ן

- i) Must be that
 - (1) מכילתא disagrees with תוספות and holds that
 - (2) מעשר שני can rely on מושבותיכם as well as on עוני to explain why מעשר שני can't be used for מצה
 - (3) Because ר' יוסי הגלילי disagrees with ר' עקיבא and holds that מצות מצות isn't a ריבוי
- ii) Note that
 - (1) It follows that ר' יוסי הגלילי doesn't necessarily agree with the מימרא of ר' אליעזר

d) קשיא

- i) How can the מכילתא rely on מושבותיכם to teach that לחמי תודה can't be used for מצה
- ii) After all we established that לחמי תודה were מושבות בכל נאכלין in זמן נוב וגבעון

e) תירוצ'ן

- i) The מכילתא deals with בית עולמים

דף לו: ודף לז. ודף לז:

סוגיא דמעשה אילפס חלק א' – דף לו: תד"ה פרט לחלוט ובא"ד כיון דהדר
ובדף לז: בד"ה דכולי עלמא ובא"ד ואף על גב דטריטא

בד"ה פרט לחלוט כו' והא דאמרי' בסמוך מאי חלת המסרת חלוט של כו' עכ"ל לא ניחא
להו למימר דאיירי בכה"ג בעשאן באילפס והרתיח ולבסוף הדביק דבהא גם ר"ל מודה
לקמן דאיכרי לחם משום דאינהו לא פליגי אלא בלא מים כמ"ש התוס' לקמן אבל חלוט
דקתני הכא היינו במים רותחים ולכך קשיא להו מחלוט של ב"ב דהיינו נמי ברותחין
ואפי' ר"י דפליג במעשה אילפס מודה בחלת המסרת כדאריב"ל זהו חלוט של ב"ב
הואיל שמחלטיין אותו במים כל צרכן כו' וכ"ה במ"י וכן נראה מדברי הר"ן ואהא תירצו
דהכא איירי בבלילתו עבה כיון שתחלתו עיסה אף על גב דחלטו אח"כ ברותחין חייב
בחלה ולחם מיקרי שנתחייב משעת גלגול כמ"ש התוס' לקמן ור"ל לא פליג אלא
בבלילתו רכה ואח"כ אפאו באילפס כעין ההיא דמייתי החליטה והמעיסה אבל ההיא
דחלת המסרת איירי בבלילתו רכה וחלטו ברותחין ולא אפאו אח"כ באילפס או בתנור
וכ"ע מודו ביה דלא לחם איקרו ודו"ק:

בא"ד כיון דהדר ואפייה בתנור או באילפס לחם קרינן ביה כו' עכ"ל ולר"ל צ"ל באילפס
היינו דוקא בהרתיח ולבסוף הדביק ובנוסחאות גמ' שלפנינו בפ' החולץ לא הוזכר אילפס
כלל אלא ואפייה בתנור כו' וק"ל:

בד"ה דכ"ע מעשה כו' אבל בלילתו עבה כ"ע מודו דחייב בחלה כו' עכ"ל ולעיל דפריך
לר"ל מההיא דקתני יוצאין במצה הינא ובמצה העשויה באילפס הא דלא אוקמא בעבה
משום דא"כ לא הוי לחם עוני כמ"ש התוס' לעיל אההיא דפרט לחלוט כו' וק"ל:

בא"ד ואף על גב דטריטא כו' דחייב בחלה ומברכין עליו במ"מ כו' עכ"ל האי ואף על גב
כו' קאי אדלעיל שכתב ר"ת בתחלתה עיסה וסופה סופגנין דה"נ מברכין עליו המוציא
כו' כיון דחייב בחלה דלא תקשה ליה מטריטא כו' וק"ל:

1) First תוספות on "לחם" that's made from בלילה רכה as understood by

a) If the לחם is made by אפי' in an אילפס to which מים is added

i) פטור מן החלה and ר' יוחנן ריש לקיש both agree that this "לחם" is החלה

b) If the לחם is made by אפי' in an אילפס to which no מים is added

i) "הרתיח ולבסוף הדביק" באפי' באילפס is by

(1) חיוב חלה and ר' יוחנן ריש לקיש agree that there's a חלה

ii) "הדביק ולבסוף הרתיח" באפי' באילפס is by way of

(1) חיוב חלה says there's a חלה ר' יוחנן (1)

(2) says ריש לקיש (2)

(a) teaches that "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד" because חיוב חלה there's no
לחם can be made

(i) תנור only by a

- (ii) or by an אילפס that's הרתיח ולבסוף הדביק and counts as כעין תנור
- c) If the לחם is made by מים רותחין
- i) פטור מן החלה "לחם" and ר' יוחנן ריש לקיש both agree that this
- ii) Unless
- (1) תנור in אדר אפי' (1)
- (2) מים without אדר אפי' (2) or
- (a) אילפס in ר' יוחנן for (a)
- (b) הרתיח ולבסוף הדביק where אילפס in ריש לקיש for (b)
- d) If the לחם is made by מעשה חמה
- i) חיוב חלה there's no ר' יוחנן and ריש לקיש agree that
- e) If the לחם is made by אפי' בתנור
- i) חיוב חלה there's a ר' יוחנן and ריש לקיש agree that
- 2) Second הקדמה
- a) פטור מן החלה and לחם that doesn't count as any רכה
- b) יוצא ידי חובת מצה לחם that can be used to be also doesn't count as
- 3) third הקדמה
- a) חייב בחלה and לחם that does count as any רכה
- b) יוצא ידי חובת מצה לחם עוני that can be used to be counts as
- 4) דף לז. at ברייתא א'
- a) הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין וחלת המסרת ... פטורין מן החלה
- 5) הקדמות based on the תוספות as understood by ברייתא א' of ביאור – גמרא
- a) כללית רכה involve in ברייתא א'
- i) because פטור מן החלה is חלת המסרת and ר' יוחנן ריש לקיש agree that made by אפי' without any later חליטה ברותחין
- ii) "הללו because פטור מן החלה are הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין ר' יוחנן says that
- מעשה אילפס and aren't מעשה חמה"
- iii) "הללו because פטור מן החלה are הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין ריש לקיש says that
- הדביק ולבסוף הרתיח where מעשה אילפס"
- 6) ברייתא ב'
- a) יוצאין ידי חובת מצה במצת הינא ובמצה העשוי' באילפס
- 7) גמרא
- a) ריש לקיש to קשיא
- i) לחם counts as מעשה אילפס that's מצה proves that ברייתא ב'

- b) ריש לקיש of תירוצ' i) deals with an אילפס that הרתיח ולבסוף הדביק and no מים was added
- 8) בלילה עבה of דין
- a) ריש לקיש and ר' יוחנן agree that
- i) חליטה regardless of ברכתו המוציא and חייב בחלה and is לחם counts as בלילה עבה and whether there was ever any אפ"י at all
- ii) Proof is that a משנה in חלה says that
- (1) There is a חיוב חלה for וסופה סופגין (בלילתו עבה)
- (2) Because the עיסה already counted as לחם at שעת גלגול
- b) Note that
- i) מצה for חיוב the יוצא can't be used to be בלילה עבה
- ii) because לחם עוני and doesn't count as חשוב is בלילה עבה that's לחם
- 9) בא"ד טריותא at מהרש"א as explained by ד"ה דכולי עלמא at תוספות
- a) רבינו תם to קשיא
- i) בלילתו עבה is טריותא
- ii) ברכתו מזונות say that מסכת ברכות in גמרא Why does the
- b) The תירוצ' of רבינו תם isn't relevant to this מהרש"א
- 10) דף לו: at חלוט on ברייתא ג'
- a) It seems from the לשון of ברייתא ג' that
- i) חייב בחלה and is לחם counts as חלוט
- ii) and the only reason the חלוט can't be used for מצה בפסח is that it doesn't count as לחם עוני
- 11) ד"ה פרט לחלוט at תוספות
- a) קשיא
- i) חלוט במים is חלת המסרת that We've established that
- ii) It follows that
- (1) פטור מן החלה and is לחם doesn't count as חלת המסרת that ברייתא א'
- (2) חייב בחלה and is לחם counts as חלוט that ברייתא ג' to סתירה is a
- 12) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why doesn't תוספות answer that ברייתא ג' deals where the חליטה ברותחין took place in an אילפס that הרתיח ולבסוף הדביק
- ii) While א' ברייתא deals with where חלטו ברותחין כל צרכן and no אילפס was used

b) תירוצ'ן

- i) We've established even for יוחנן ר' that מעשה אילפס counts as לחם only if no מים – let alone מים רותחין used for חליטה – was added to the אילפס

13) מהרש"א as explained by ד"ה פרט לחלוט at תוספות of המשך

a) First תירוצ'ן to the סתירה of ברייתא ג' with ברייתא א'

- i) ברייתא א' deals with בלילה רכה as we've established earlier
- ii) but ברייתא ג' deals with בלילה עבה where we've seen that
- (1) even ריש לקיש is מודה that the עיסה counts as לחם
- (2) and all agree that the עיסה can't be used to be יוצא ידי חובת מצה because the לחם עוני doesn't count as לחם

b) Second תירוצ'ן

- i) בלילתו רכה ברייתא ג' also deals with
- ii) But unlike ברייתא א'
- (1) In ברייתא ג' there was a later אפיי' in a תנור [or אילפס]
- (2) and for this second אפיי' no מים was added to the אילפס
- iii) Note that
- (1) there are ספרים that aren't גורס the words "או באילפס" in תוספות
- (2) and
- (a) for ספרים that are גורס these words
- (b) for רש"י לקיש it must be that the אילפס was הבדיק ולבסוף הרתיח

סוגיא דמעשה אילפס חלק ב' – בדף לז: תוספות ד"ה לחם שאין אפוי בתנור

בד"ה לחם שאין כו' וא"ת מגלך לחלק בין בלילה רכה ובין בלילה קשה כו' עכ"ל דמסתמא הך מתני' דמחלק בין תחלתה סופגנין ובין תחלתה עיסה אתיא נמי כר' יהודה ולמ"ד מעשה אילפס פטורין ויליף ליה נמי מהאי קרא אין לחם אלא האפוי בתנור כפרש"י לעיל נוחא (דבענין) [דכעין] מעשה תנור קאמר דהיינו [אן] בלילתו עבה אפילו במים [אן] בלילתו רכה בחזר ואפאו בתנור אבל לר' יהודה ע"כ לאו כעין מעשה תנור קאמר כיון דבלילתו רכה בחזר ואפאו בתנור לא מקרי לחם אלא באפאו בתנור א' ודו"ק:

1) First הקדמה

a) We established in the prior דיבור that

i) הדביק ולבסוף הרתיח where פטור מן החלה is מעשה אילפס says ריש לקיש

ii) "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד"

b) And we also established that

i) בלילה רכה and בלילה עבה between מחלק is ריש לקיש

(1) namely

(a) חליטה במים and whether there was regardless of חייב בחלה is בלילתו עבה any אפיי at all

(b) חליטה במים only where later there was an חליטה במים is בלילתו רכה where חייב בחלה is בלילתו רכה חליטה במים and הרתיח ולבסוף הדביק מים without אילפס in an תנור or in a תנור אפיי

2) Second הקדמה

a) In this דיבור the words "מעשה אילפס" means 'אפיי in an אילפס in which there was מים or that was הרתיח ולסוף הדביק

3) Third הקדמה

a) הדר אפאו בתנור if חייב בחלה is מעשה אילפס agrees that ריש לקיש

4) Fourth הקדמה

a) a ברייתא whose details aren't relevant here refers to a מחלוקת between ר' יהודה and ר' יהודה תנא קמא

5) גמרא

a) It's possible that

i) פטור is מעשה אילפס that ריש לקיש of שיטה and ר' יהודה agree with the תנא קמא מן החלה

ii) And they disagree this way

(1) הדר אפאו בתנור if מעשה אילפס for חלל חלה says there's a תנא קמא

(a) ריש לקיש of שיטה This is consistent with the

(2) הדר אפאו בתנור even if פטור is מעשה אילפס that ר' יהודה says

(a) ריש לקיש of שיטה This isn't consistent with the

- 6) מהרש"א as explained to תוספות
- a) ריש לקיש for שאלה
 - i) Since ריש לקיש relies on בתנור אחד ... ואפו עשר נשים to teach that there can't be לחם without a תנור
 - ii) Why is it that
 - (1) an עיסה that's בלילתו עבה count as לחם without any אפי' at all
 - (2) and an עיסה that's רכה בלילתו count as לחם if בתנור
 - b) תשובה
 - i) The פסוק holds that
 - (1) For the purposes of counting as לחם
 - (2) It's enough that the אפי' count as "כעין מעשה תנור"
 - ii) And
 - (1) both
 - (a) בלילתו עבה
 - (b) And בתנור מעשה אילפס that בלילתו רכה
 - (2) count as מעשה תנור כעין
 - c) קשיא
 - i) ר' יהודה
 - (1) who says that even אפאו בתנור doesn't count as לחם
 - (2) obviously doesn't hold that the פסוק teaches that כעין מעשה תנור is enough to be called לחם
 - ii) so why does he hold that בלילה עבה counts as לחם even without any אפי' altogether

[דף לז עמוד ב] תוס' בד"ה ות"ק מ"ש כו' (ואמר) שלא יתבשל מעט ממנו וחסר ליה משיעוריה עכ"ל דאי הוּו פליגי בתתאי גבר ועילאה גבר ע"כ דהוי תליא מלתא בנתבשל קודם האפיה באילפס או בתנור אלא דלא אכפת לן כלל בבישול מקודם כלל אם נאפה אח"כ למר במעיסה ולמר בחליטה דמקרי לחם ודו"ק:

- 28

(2) So that there is no remaining שיעור חלה whether עילאה גבר or תתאה גבר

ii) And

(1) now that we've established that where there is a מצומצום the מחלוקת doesn't depend on עילאה גבר or תתאה גבר

(2) it's מסתבר that

(a) the מחלוקת doesn't depend on עילאה גבר or תתאה גבר also where there is more than a מצומצום שיעור

(b) Because a prior בישול – even of רובו of the עיסה – doesn't remove the חיוב חלה

סוגיא דהלל מעשה אילפס חלק ד' – תד"ה אמר לך ר' יוחנן תנאי היא

בד"ה א"ל ר"י תנאי כו' אבל ללישנא דזה וזה לחיוב איכא תנאי כו' א"כ ר"י ב"ר יוסי כו' עכ"ל ומהני תנאי דרישא דקאמר ת"ק דב"ה מחייבין בזה ובזה ותנא בתרא קאמר דב"ש מחייבין בזה ובזה לא ה"מ לדקדק כן דע"כ דמחייבין אפילו באילפס דאי באילפס פטור א"כ היינו חכמים די"ל דבהא חכמים פליגי אתנאי דרישא ואמרי דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה אלא לכ"ע באילפס פטור ובתנור חייב ותדע דהא ר' ישמעאל ב"י בין ללישנא דזה וזה לפטור ובין ללישנא דזה וזה לחיוב היינו או כב"ה או כב"ש לתנאי דרישא אלא דקאמר לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה אבל מר"י בר יוסי דקדקו שפיר ללישנא דזה וזה לחיוב אי הוה פוטר באילפס א"כ היינו חכמים וללישנא דזה וזה לפטור ע"כ צ"ל נמי היינו אפילו אם אפאו אח"כ בתנור דאל"כ היינו חכמים דהכי קאמרי' לר' יהודה לקמן ודו"ק:

1) First הקדמה on "לחם" that's made from בלילה רכה

a) If the לחם is made by אפי' in an אילפס to which no מים is added

i) If the באילפס אפי' is by "הרתיח ולבסוף הדביק"

(1) חיוב חלה and ריש לקיש agree that there's a חלה ר' יוחנן (1)

ii) If the באילפס אפי' is by way of "הדביק ולבסוף הרתיח"

(1) חיוב חלה ר' יוחנן says there's a חלה (1)

(2) חיוב חלה says there's no חלה ריש לקיש (2)

b) If the לחם is made by מים רותחין

i) פטור מן החלה "לחם" is both agree that this and ריש לקיש ר' יוחנן

ii) Unless

(1) תנור in אפי' אדר

(2) מים אדר without אפי' or

(a) אילפס in ר' יוחנן for

(b) הרתיח ולבסוף הדביק where אילפס in ריש לקיש for

c) If the לחם is made by אפי' בתנור

i) Both חיוב חלה and ריש לקיש ר' יוחנן agree that there's a חלה

d) "מעשה אילפס" and "אילפס" in this דיבור mean אפי' in an אילפס without מים where הדביק ולבסוף הרתיח

2) Second הקדמה

a) ברכתו and חייב בחלה and לחם counts as בלילה עבה and ריש לקיש ר' יוחנן agree that regardless of המוציא and whether there was ever any אפי' at all

3) גמרא of the מסקנא for the מסכת חלה in משנה

a) disagree as in the table on whether there's a חלה for an עיסה that was בתנור or מעשה אילפס either by נאפה and was later חלוט ברותחין

טבלא א' – דיני מעיסה וחלוטה לגבי חלה				
תנאי דרישא		ר' ישמעאל בר' יוסי		חכמים
תנא קמא דרישא	תנא בתרא דרישא	לישנא א'	לישנא ב'	
ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין	ב"ש מחייבין וב"ה פוטרין	פטור	חייב	באילפס פטור בתנור חייב

b) Note that

- i) Although the המשנה seems to be מחלק between החליטה and המעיסה
- ii) the גמרא is מסיק that there's no difference between these two words

c) Note also that

- i) Although the משנה deals with where חטין were חלוט before לישא
- ii) The דין would be no different if the חליטה happened after לישא

4) גמרא

a) ר' יוחנן from the משנה to קשיא

- i) The פטור מן החלה is מעשה אילפס in the משנה say that חכמים

b) תירוצ

i) תנאי הוא

- (1) a ברייתא of the תנא קמא and ברייתא at דף לז: sets out a מחלוקת between יהודה

(2) ר' יוחנן says that

- (a) חייב בחלה is מעשה אילפס on whether ר' יהודה and תנא קמא
- (b) And חייב בחלה is מעשה אילפס of ר' יוחנן that שיטה agrees with תנא קמא

c) קשיא

i) ר' יוחנן to קשיא are still a מסכת חלה in חכמים

ii) Because ר' יוחנן can't prove that the תנא קמא of the ברייתא holds that מעשה אילפס is חייב

iii) Since it's possible that

(1) פטור is מעשה אילפס in the ברייתא of ר' יהודה and תנא קמא

(2) And this is their מחלוקת:

- (a) הדר אפא בתנור only if חייב בחלה is מעשה אילפס says that תנא קמא
- (b) הדר אפא בתנור even if פטור מן החלה is מעשה אילפס says that ר' יהודה

5) מהרש"א

a) We've established in the table that חכמים in the משנה in מסכת חלה say outright that חייב בחלה is אפילו בתנור but פטור מן החלה is מעשה אילפס

b) But the other תנאים in the משנה who say פטור or חייב don't say outright whether they deal with מעשה אילפס or בתנור or both

c) Still

- i) It must be that the תנאים who say "פטור" in the משנה mean פטור both for מעשה אפיי' בתנור and אילפס
- ii) Because
 - (1) If these תנאים mean פטור only for אילפס and not for תנור
 - (2) We'd have the קשיא of "היינו חכמים" meaning it's a דוחק to say that these חכמים hold the same as the תנאים
- d) שאלה
 - i) Isn't it surprising that a תנא would say פטור even if "הדר אפאו בתנור"
- e) תשובה
 - i) No
 - ii) After all we've established that the גמרא accepts that ר' יהודה at ברייתא דף 47 can hold that מעשה אילפס is החלה even if afterwards הדר אפאו בתנור
- 6) תוספות
 - a) חייב ר' ישמעאל בר' יוסי for לישנא ב'
 - i) must mean חייב for both תנור and אילפס
 - ii) Since otherwise "היינו חכמים" is ר' ישמעאל בר' יוסי for לישנא ב'
 - b) It follows that ר' יוחנן could have said
 - i) "תנאי" in the משנה in חלה itself
 - ii) and that he follows the שיטה of ר' ישמעאל בר' יוסי for לישנא ב'
- 7) מהרש"א
 - a) שאלה
 - i) The following תנאים of the רישא of the משנה also say "חייב"
 - (1) בית הלל for תנא קמא דרישא
 - (2) בית שמאי for תנא בתרא דרישא
 - ii) Is it also true for these תנאים that
 - (1) they must mean חייב for אילפס as well as for תנור
 - (2) because otherwise "היינו חכמים"
 - b) תשובה
 - i) No
 - (1) It's possible that in both cases the חיוב is only for תנור and not for אילפס
 - (2) And it's not a קשיא that if so the תנאי דרישא who say חייב are חכמים
 - (3) Because תנאי דרישא disagree with the חכמים
 - (a) In that while

- (i) תנור and אילפס for both פוטר were בית שמאי says that תנא קמא דרישא and תנור for מחייב and אילפס for פוטר were בית הלל and
 - (ii) תנור and אילפס for both פוטר were בית הלל says that תנא בתרא דרישא and תנור and בית שמאי were פוטר for אילפס and מחייב for תנור
- (b) חכמים say that
 - (i) לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה
 - (ii) Meaning that
 - 1. מחולק were בית הלל and בית שמאי 1.
 - 2. and agreed that there's a חיוב for תנור and a פטור for אילפס
- c) note that
 - i) it must be that it's possible to say that
 - (1) בית שמאי and בית הלל who lived after תנאים the purpose of
 - (2) לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר הזה is to teach that
 - ii) because otherwise we'd have this קשיא
 - (1) פטור need to teach לישנא א' דר' ישמעאל בר' יוסי why does
 - (a) for ב"ה of שיטה and תנא קמא דרישא for ב"ה of שיטה When this is
 - תנא בתרא דרישא
 - (2) חייב need to teach לישנא ב' דר' ישמעאל בר' יוסי And why does
 - (a) for ב"ה of שיטה and תנא קמא דרישא for ב"ה of שיטה When this is
 - תנא בתרא דרישא
 - iii) Must be that
 - (1) בית הלל and בית שמאי didn't disagree and both held that the דין was פטור לישנא א' ר' ישמעאל בר' יוסי for
 - (2) בית הלל and בית שמאי didn't disagree and both held that the דין was חייב לישנא ב' ר' ישמעאל בר' יוסי for
- d) קשיא
 - i) that ר' ישמעאל בר' יוסי for לישנא ב' from מדייק when we were earlier
 - (1) אילפס also for חייב "חייב" must mean
 - (2) "היינו כחכמים" Because if otherwise
 - ii) why didn't we say instead that the purpose of חכמים is to teach that
 - (1) ר' ישמעאל בר' יוסי said in what שיטות there were never two
 - (2) "באילפס פטור בתנור that חכמים agrees with ר' ישמעאל בר' יוסי instead and that
 - חייב"
- e) תירוץ

- i) ר' ישמעאל שיטה of מברר the חכמים is to be מסתבר that the purpose of the בר' יוסי

סוגיא דהללו מעשה אילפס חלק ה' – דף לז: תד"ה הדביק מבפנים ובא"ד ומיבעי לי'

בד"ה הדביק כו' דפליגי ר"י ור"ל כו' ע"כ בהדביק מבפנים והרתיח מבפנים א"כ מאי כו' עכ"ל דהדביק מבפנים והרתיח מבפנים הוי טפי מעשה תנור כדאמרינן לעיל דתנור הסיקו מבפנים משא"כ מעשה אילפס הוא כל שהאור מהלך תחתיו כמ"ש התוס' בשם הירושלמי והשתא קשיא להו מאי קא מבעיא ליה לרב יוסף בהדביק מבפנים ואבוקה כו' דאפי' אם נפרש כמ"ש התוס' לקמן דלא הסיקו אלא מתבשל מהיסק שכנגדו כו' מ"מ הא ודאי לא עדיף מהדביק מבפנים והרתיח מבפנים דהוה טפי כעין מעשה תנור ואפ"ה הוה סבר רבה דפליגי ביה ולמאי דמסיק ר' זירא נמי בהדביק מבפנים והרתיח מבחוץ דהיינו מעשה אילפס דפליגי ביה מסתמא דסברת רבה נמי קאי דפליגי נמי בהדביק מבפנים והרתיח מבפנים ודו"ק:

בא"ד ומיבעי ליה כיון דתנור הוא לא חשיב מעשה אילפס כו' ולרב יוסף מבעיא כו' עכ"ל ר"ל כיון דתנור הוא לא חשיב מעשה אילפס אף על גב דדרך התנור להיות היסקו מבפנים וזה הוה היסקו מבחוץ א"ד ל"ש וחשיב מעשה אילפס אף בתנור כיון שהיה היסקו מבחוץ כעין אילפס ורב יוסף מבעי ליה בהדביק בתנור ולא היסקו כו' דאי היסקו מבפנים היינו ממש מעשה תנור דמשום דאבוקה כנגדו ודאי דלא גרע ודו"ק:

1) הקדמה

- a) an עיסה that's where מעשה אילפס and no מים was added to the אילפס
 - i) ר' יוחנן for חייב בחלה and לחם counts as
 - ii) ריש לקיש for פטור מן החלה and לחם doesn't count as
- b) When this סוגיא refers to "מעשה אילפס" the meaning is where no מים was added and הרתיח ולבסוף הרתיח

2) Second

a) Part 1

- i) The main use of an אילפס is by "הדבקה בפנים והרתחה בחוץ"
- ii) The main use of a תנור is by "הדבקה בחוץ והרתחה בפנים"

b) Part 2

- i) The רתיחה of אופן is more important than the אופן of הדבקה in considering whether
 - (1) a use of an אילפס is more or less similar to the main use of a תנור
 - (2) a use of a תנור is more or less similar to the main use of an אילפס
- ii) אבוקה כנגדו isn't relevant at all in comparing the use of an אילפס with the use of a תנור

c) Part 3 – various uses of an אילפס

- i) If הדביק בפנים (in the אופן of an אילפס) and הרתיח בחוץ (in the אופן of an אילפס)

- (1) This is "מעשה אילפס ממש"
- ii) If הדביק בחוץ (in the אופן of a תנור) and הרתיח בחוץ (in the אופן of an אילפס)
- (1) This is also "מעשה אילפס ממש"
- (2) Because
- (a) where in an אילפס the הרתיחה is בחוץ (in the אופן of an אילפס)
- (b) it's not relevant that there is הדבקה בחוץ in the אופן of a תנור
- iii) If הדביק בפנים (in the אופן of an אילפס) and there was no הרתיחה altogether and the אבוקה כנגדו was done by
- (1) This use is "קצת כעין מעשה תנור"
- (2) Since
- (a) there was no הרתיחה
- (b) the הדבקה was באופן אילפס
- (c) and אבוקה כנגדו isn't relevant
- iv) If הדביק בפנים (in the אופן of an אילפס) and הרתיח בפנים (in the אופן of a תנור)
- (1) This use is "טפי כעין מעשה תנור"
- (2) because the רתיחה was בפנים (in the אופן of a תנור) and it was only the הדבקה that was in the אופן of an אילפס
- 3) גמרא
- a) אמר לי רבה לר' זירא בעי מיני דעולא הדביק מבפנים והרתיח מבחוץ מהו
- b) אמר לי ר' זירא ... הי ניהו מעשה אילפס
- c) אמר לי רב יוסף לר' זירא בעו מיני דעולא הדביק מבפנים ואבוקה כנגדו מבפנים למעלה מהו
- 4) מהרש"א and תוספות as explained by רש"י
- a) It's a פשיטות for both יוחנן ר' and ריש לקיש that all אפיות in a תנור are בחלה regardless of how the תנור was used
- b) The איבעיא of רבה applies only an אפי' in an אילפס
- i) That was הדביק מבפנים (in the אופן of an אילפס) and הרתיח מבחוץ (in the אופן of an אילפס)
- ii) And that we've established counts as מעשה אילפס ממש
- c) First צד of the איבעיא by רבה
- i) יוחנן ר' is מודה to ריש לקיש that there's a פטור חלה for אפי' in an אילפס that's מעשה אילפס ממש
- ii) שאלה
- (1) For 'א צד in what אופן do יוחנן ר' and ריש לקיש disagree
- (2) Keep in mind that רש"י assumes that they're not מחולק on אפי' in a תנור

- iii) תשובה
- (1) They disagree on an אפ"י באילפס
 - (a) where הרתיחו בפנים (in the אילפס of אופן) and הדביק בפנים (in the אופן of תנור)
 - (b) that doesn't count as מעשה אילפס ממש and instead counts as טפי כעין מעשה תנור
 - (2) חיוב חלה ר' יוחנן says there's a חיוב חלה while ריש לקיש says there's no חיוב חלה
- d) Second צד of the רבה by איבעיא
- i) ריש לקיש disagrees with ר' יוחנן
 - (1) not only where הרתיחו בפנים (in the אילפס of אופן) and הדביק בפנים (in the אופן of תנור) that counts as מעשה תנור
 - (2) but also in the אופן of the איבעיא where in an אילפס there was הדביק בפנים מעשה אילפס ממש and והרתיחו בחוץ that counts as
- e) פושט ר' זירא is that
- i) the second צד of the איבעיא is correct
 - ii) ר' יוחנן disagrees with ריש לקיש and holds that בחלה חייב
 - (1) for an אפ"י in an אילפס where והרתיחו בחוץ that counts as מעשה אילפס ממש
 - (2) As well as for an אפ"י in an אילפס that's הדביק בפנים and הרתיחו בפנים that counts as טפי כעין מעשה תנור
- 5) "הדביק מבפנים ואבוקה כנגדו" on רב יוסף of איבעיא – רש"י of ביאור of המשך
- a) For an אפ"י in an אילפס with רב יוסף by איבעיא רש"י
 - b) But we need to be מברר רש"י if the איבעיא deals with where there was also (מהלך ב') הרתחה בפנים or where there was no (מהלך א') הרתחה בפנים
- 6) רב יוסף of איבעיא רש"י for מהלך first
- a) אפ"י באילפס in an
 - i) There was הדביק בפנים and הרתיחו בפנים that counts as טפי כעין מעשה תנור
 - ii) As well as כנגדו אבוקה
 - iii) Do ר' יוחנן and ריש לקיש also disagree in this case
- 7) מהרש"א as explained תוספות
- a) רש"י of מהלך first to קשיא
 - i) We established earlier that אבוקה כנגדו is never relevant so that the case of the first מהלך is the same as הדביק מבפנים והרתיחו בפנים that counts as טפי כעין מעשה תנור
 - ii) And we've established that ר' זירא says that ר' יוחנן and ריש לקיש were מחולק also in this case

- 8) Second מהלך for רש"י on the איבעיא of יוסף
- a) the איבעיא of יוסף
 - i) What if הדביק בפנים and there was no הרתחה at all so that the case counts as קצת כעין מעשה תנור
 - ii) And the אבוקה כנגדו was נתבשל only by an עיסה
 - iii) Do ר' יוחנן and ריש לקיש also disagree in this case
- 9) מהרש"א as explained תוספות
- a) רש"י in the second מהלך to קשיא
 - i) Since ר' יוחנן and ריש לקיש מחלוקת between פושט ר' זירא
 - (1) applies to מעשה אילפס ממש where הדביק בפנים והרתיח בחוץ
 - (a) And ר' יוחנן says that חייב בחלה even in that אופן
 - (2) And also applies to מעשה תנור טפי כעין מעשה תנור for בפנים והרתיחו בפנים
 - (a) And ריש לקיש says that החלה מן פטור even in that אופן
 - ii) It must be that
 - (1) In the אופן of רב יוסף that counts as מעשה תנור טפי כעין מעשה תנור
 - (a) For ר' יוחנן it's a כל שכן that חייב בחלה because there's no מעשה אילפס ממש
 - (b) For ריש לקיש it's a כל שכן that החלה מן פטור because this אופן is only קצת טפי כעין מעשה תנור and isn't מעשה תנור
 - b) תוספות מסקנא
 - i) Must be that
 - (1) the איבעיות of רבה and רב יוסף don't involve באילפס at all because the גמרא accepts that the מחלוקת between ר' יוחנן and ריש לקיש applies to all אילפס in אפיות
 - (2) And the איבעיות instead apply to אפיות in a תנור as we'll now explain
- 10) תוספות of שיטה to the הקדמה
- a) consider these uses of a תנור based on rules that are the logical reverse of what we said earlier for uses of an אילפס
 - b) If in a תנור
 - i) (אילפס of an אופן in the הרתיח בחוץ) and (אילפס of an אופן in the הדביק בפנים)
 - ii) This is "כעין מעשה אילפס ממש"
 - iii) Note that the אפיי isn't "מעשה אילפס ממש" because the אפיי in fact was in a תנור
 - c) If (תנור of an אופן in the הרתיח בפנים) and (תנור of an אופן in the הדביק בחוץ)
 - i) This is מעשה תנור ממש

- d) If (תנור in the אופן of a תנור) and (הדבקה בפנים (in the אופן of an אילפס) and
- i) מעשה תנור ממש This is also
 - ii) Because
 - (1) as the logical reverse of what we established earlier for אילפס
 - (2) where in a תנור the הדבקה is בפנים (in the אופן of a תנור)
 - (3) it's not relevant that there is הדבקה בפנים in the אופן of an אילפס
- e) If (תנור in the אופן of an אילפס) and there was no הדבקה and the בישול came about by אבוקה כנגדו
- i) This counts as "קצת כעין מעשה אילפס" because
 - (1) There was no הדבקה
 - (2) only אילפס was הדבקה באופן
 - (3) And אבוקה כנגדו isn't relevant
 - f) Note also that
 - i) It's a פשיטות even for ריש לקיש that there's a חיוב חלה where אפי' in a תנור counts as מעשה תנור ממש
 - ii) Because otherwise there'd never be a חיוב חלה
- 11) תוספות as understood by גמרא
- a) איבעיא דרבה
 - i) accepts that ר' יוחנן and ריש לקיש are מחולק in every possible אופן of אפי' in an אילפס
 - ii) But רבה has this איבעיא for אפי' in a תנור that's בהחץ והרתיח בפנים and is הדבקה בפנים and is כעין מעשה אילפס ממש
 - (1) First צד
 - (a) Does ריש לקיש agree that חייב בחלה because the אפי' took place in a תנור and it doesn't matter that the אפי' was מעשה אילפס ממש
 - (b) So that ריש לקיש is מחולק with ר' יוחנן only where the אפי' was in an אילפס
 - (2) Second צד
 - (a) Or does ריש לקיש say מן החלה פטור
 - (i) Because the אפי' was מעשה אילפס ממש
 - (ii) And it's not relevant that the אפי' took place in a תנור
 - b) ר' זירא תשובה of
 - i) The second צד is correct
 - ii) הדבקה בפנים והרתיח בחוץ that אפי' בתנור for an פטור מן החלה ריש לקיש says because the אפי' counts as מעשה אילפס ממש

c) תוספות of רב יוסף as explained by

i) What if the אפי' in a תנור was

(1) in an אופן of פנים הדביק (in the אופן of אילפס) without הרתחה and the לחם was נאפה by an אבוקה כנגדו

(2) that counts as only אילפס מעשה קצת כעין

d) note that

i) for this שיטה of תוספות the גמרא hasn't established whether ר' יוחנן and ר' לקיש are מוחלק on an אפי' בתנור that counts as אילפס מעשה כעין

ii) And from this it follows that for this שיטה the קשיא that תוספות asked earlier to the second מהלך of רש"י doesn't apply

12) בא"ד ומיבעי לי' at מהרש"א

a) שאלה

i) Why does תוספות need to explain that there was no הרתחה at all in the איבעיא of רב יוסף

b) תשובה

i) Part 1

(1) If the הרתחה was בחוץ

(2) We'd ignore the אבוקה כנגדו and the אופן of the איבעיא of רב יוסף would be the same as the אופן of the איבעיא of רבה that זירא was already פושט

(3) Namely אפי' in a תנור where הדביק בפנים and הרתיח בחוץ

ii) Part 2

(1) If the הרתחה was בפנים

(2) The אבוקה כנגדו would also not be relevant and the אופן of the איבעיא of רב יוסף would be the same as an אפי' in a תנור where הרתיח בפנים

(3) And we've established

(a) that this אופן would count as מעשה תנור ממש even though the הדבקה is בפנים

(b) and that כולי עלמא agree that there's a חיוב בחלה for אפי' in a תנור that counts as מעשה תנור ממש

דף לז.

רש"י ד"ה וכן לענין לחמי תודה

[דף לז עמוד א] בפרש"י בד"ה וכן לענין לחמי תודה אם שחט הזבח עליהן כו' עכ"ל וכדמסיק אחד מכל קרבן שלא יטול פרוסה כו' אבל לענין דאקרי מצה בכה"ג פשיטא כיון דאיקרי מצה בפסח ודו"ק:

- 1) ברייתא
 - a) יוצאין במצה הינא
- 2) גמרא
 - a) שאלה
 - i) מאי מצה הינא
 - b) תשובה
 - i) כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה
 - c) אמר רבא
 - i) וכן לחמי תודה
 - d) קשיא
 - i) פשיטא הכא לחם כתיב והכא לחם כתיב
 - e) תירוצ'
 - i) מהו דתימא דבתודה אסור להביא פרוסה והכא כמאן דפריסא דמי
 - ii) קא משמע לן
- 3) מהרש"א
 - a) It's מסתבר that
 - i) What counts as לחם for מצה on פסח also counts as מצה for לחמי תודה
 - ii) So the גמרא could have asked פשיטא even if the word לחם didn't appear both for מצה and לחמי תודה
 - b) Here's proof
 - i) In the תירוצ' when the גמרא explains why it's not פשיטא
 - ii) The גמרא says that
 - (1) If it weren't for רבא
 - (a) we might have thought that מצה הינא wasn't eligible for לחמי תודה because כמאן דפריסא דמי
 - (b) rather than we might have thought that מצה הינא isn't eligible for לחמי לחם because it doesn't count as לחם

דף לז:

תד"ה דכולי עלמא ואף על גב דטריתא

עיינ תד"ה פרט לחלוט בסוגיא דמעשה אילפס חלק א'

תד"ה לחם שאין אפוי בתנור

עיינן תד"ה פרט לחלוט בסוגיא דמעשה אילפס חלק א'

דף לח.

תד"ה אתיא לחם

[דף לח עמוד א] בד"ה אתיא לחם כו' כגון אם הוא כהן או לוי או ישראל עני ונטל ממנו כו' עכ"ל מלת עני קאי שפיר אכולהו משום מעשר עני שיפריש שיהיה שלו אבל מה שכתבו ונטל ממנו כבר תרומה ומעשר כו' לא קאי אכהן דתרומה ודאי שלו היא ומעשר ראשון נמי איכא למ"ד ביבמות ובכתובות דלכהן נמי היא אלא משום ישראל ולוי כתבו כן דתרומה ומעשר ראשון אינו של ישראל ולוי נמי אף על גב דמעשר ראשון שלו מ"מ תרו"מ דפתיכא ביה אינו שלו ומשום כהן נקט לעיל בבריית' ולא ניטל ממנו (מע"ר) [תרו"מ {כמוגה בגנזי יוסף}] ובריית' קתני נמי ולא ניטל ממנו מע"ש והתוס' לא הזכירו אותו בדבריהם משום דלרבנן דפליגי (אדר"א) [אדר"מ] הוה מע"ש שלו (ואימעט שפיר מלכם) [ואתי שפיר דלא אימעט מלכם] ודו"ק:

1) הקדמה

- a) ממון גבוה is מעשר שני ר' מאיר holds that
- b) ממון הדיוט is מעשר שני מאן דאמרי Other

2) דף לה: at ברייתא

- a) A person can't be מצה with the following sorts of טבל that weren't נתקן כל צורכו
 - i) הופרש was תרומת מעשר but הופרש was תרומה גדולה
 - ii) Or הופרש weren't מעשר עני and מעשר שני but הופרש was מעשר ראשון
- b) because "מי שאיסורו" – the פרטים of "מי שאיסורו" aren't relevant here

3) דף לז: at גמרא

- a) "שלכם" the מצה must be יוצא חובת מצה to be
- b) And
 - i) Since ממון גבוה is מעשר שני ר' מאיר say
 - ii) It follows that a person can't be יוצא חובת מצה מעשר שני with

4) תוספות

- a) קשיא
 - i) presumably טבל also isn't שלכם so long as any necessary הפרשה hasn't been made
 - ii) why does the ברייתא need to rely on "מי שאיסורו" to teach that the mentioned מצה טבל can't be used for
- b) רשב"א of תירוצ'
 - i) טבל by the מתקן can be טבל if the person who holds the טבל does count as שלכם by making all needed הפרשות to himself
 - ii) "כגון אם הוא כהן או לוי או ישראל עני ונטל ממנו כבר תרומה ומעשר ראשון"

- iii) And it's in these cases that the ברייתא needs to rely on מי שאיסורו to explain why the טבל can't be used for מצה
- 5) מהרש"א
- a) Here is how to read the words of רשב"א on the cases where a person can make all needed הפרשות to himself
- i) אם הוא כהן עני
- ii) או לוי עני ונטל ממנו כבר תרומה ומעשר ראשון
- iii) או ישראל עני ונטל ממנו כבר תרומה ומעשר ראשון
- b) שאלה
- i) Why isn't it necessary to say also for כהן that "ונטל ממנו כבר תרומה ומעשר ראשון"
- c) תשובה
- i) A כהן can of course be מפריש תרומה to himself
- ii) And he can also be מפריש מעשר ראשון to himself for the שיטה in יבמות that מסכת יבמות that לוי as well as to a כהן as well as to a כהן can be הופרש to a כהן as well as to a כהן
- d) שאלה
- i) Why is it necessary to say for a לוי that "ונטל ממנו כבר תרומה ומעשר ראשון"
- e) תשובה
- i) Even if the לוי is מפריש the מעשר ראשון to himself
- ii) He'd still need to be מפריש the מעשר תרומה to a כהן
- f) קשיא
- i) We've established that the ברייתא at דף לה: also says that
- (1) Because of מי שאיסורו
- (2) a person can't be יוצא with an עיסה from which גדולה תרומה גדולה was הופרש but הופרש wasn't מעשר שני
- ii) now
- (1) since מאיר ר' says מעשר שני is גבוה
- (2) Why doesn't רשב"א need to explain why the ברייתא doesn't rely on שלכם to teach that a person can't be יוצא with an עיסה from which מעשר שני wasn't הופרש
- g) תירוצ
- i) ממון הדיוט is מעשר שני who say רבנן follows ברייתא assumes that רשב"א
- ii) So that מפריש מעשר שני also counts as שלכם because a person is מפריש מעשר שני to his own ownership

תד"ה אבל חלתו

בד"ה אבל חלתו כו' א"נ כיון דמדרבנן אין לה פדיה לא חשיב נאכל בכל מושבות עכ"ל
הכא לענין דינא קמבעיא ליה אי נפק בחלת מעשר שני ושפיר איכא למימר כההיא
תירוצא בתרא כיון דמדרבנן אין למעשר שני טהור פדיון דמחיצה לקלוט מיהת מדרבנן
אינו נקרא נאכל בכל מושבות ואינו יוצא י"ח מצה דכה"ג אמרינן לעיל דאינו יוצא י"ח
מצה בטבל טבול מדרבנן כיון דאיסורא דרבנן רביע עליה אבל לעיל דפריך אקרא ומה
ראית ומשני כדר"א ודאי דליכא למימר הכי דאי הוה סבר מחיצה לקלוט דרבנן לא הוה
אצטריך ליה למימר כדר"א דהא אדאורייתא קאי וכמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

1) First הקדמה

a) ירושלים only in נאכלין are בכורים

2) Second הקדמה

a) נפדה בכל מושבות can be ירושלים until it is brought מעשר שני

3) Third הקדמה

a) מעשר שני for קולטות are מחיצות

b) namely

i) ירושלים is brought מעשר שני Once

ii) ירושלים can't be נפדה even if it later leaves מעשר שני The

4) Fourth הקדמה

a) דרבנן or דאורייתא is מחיצות קולטות whether מסכת תענית in מחלוקת There's a

5) Fifth הקדמה

a) דרבנן only is מחיצות קולטות that דין If the

b) יצא מחוץ that was פודה מעשר שני to be מותר it's – but not מדרבנן – מדאורייתא
נטמא whether or not the מעשר שני was לעיר

6) Sixth הקדמה

a) ר' אליעזר says that

i) דאורייתא is מחיצות קולטות that דין Even if the

ii) נפדה בכל מקום can be מעשר שני the is נטמא מעשר שני Once

7) דף לו. at ברייתא

a) ר' עקיבא

i) only if יוצא חובת מצה a person can be teaches that "בכל מושבותיכם תאכלו מצות"
the מצה is מצה נאכל בכל מושבות

ii) Now

(1) From this פסוק

(a) we'd have been ממעט both מעשר שני that was already brought to ירושלים and בכורים

(b) since both are נאכל only in ירושלים

(2) but

(a) there is a ריבוי of מצות-מצות

(b) and we apply this ריבוי שני to מעשר even if it wasn't because נטמא

(i) at least for ר' אליעזר

(ii) נטמא after it's נאכל בכל מושבותיכם – is ביכורים – מעשר שני because it can then be נפדה even in ירושלים

8) תוספות

a) קשיא

i) דרבנן only קולטות are מחיצות מאן דאמר for the

(1) נטמא even if it's not נאכל בכל מושבות מעשר שני – מדאורייתא – but not דרבנן

(2) And it ought to be a פשיטות that a person can be יוצא with חובת מצה מעשר ידי

b) מהרש"א as explained by תירוצ

i) It makes no difference that מחיצות are only קולטות דרבנן

ii) The fact remains that now מעשר שני בירושלים can't be eaten מושבות

iii) Compare דף לה: where we said that דרבנן בטבל יוצא

9) ד"ה אבל חלתו at מהרש"א

a) We've established only that מעשר שני "לענין דינא" is today מושבות even אינו נאכל בכל מושבות מעשר שני "לענין דינא" that מחיצות are only קולטות מאן דאמר for the

b) but

i) the סוגיא of the גמרא that asks "מה ראית" and explains that we apply a ריבוי ר' אליעזר of מימרא because of the דאורייתא שני

ii) must hold דר' אליעזר and the מחיצות קולטין דאורייתא

iii) because

(1) דרבנן only קולטות are מחיצות מאן דאמר for the

(2) מעשה שני to apply the ריבוי to דאורייתא

(3) And a דין דרבנן shouldn't affect where to apply a דאורייתא

תד"ה או דלמא הואיל

בד"ה א"ד הואיל כו' כמו שאין לומר הואיל ולא קרא לו שם מעשר עכ"ל ר"ל דאי לאו דר"א דשם מעשר לחודיה נאכל בכל מושבות מה"ט דהואיל ולא קרא לו שם מעשר ודאי לא היה קרוי מעשר נאכל בכל מושבות כמ"ש התוס' לעיל גבי ביכורים והא דאמרי' בחלה הואיל ולא קרי לה שם היינו משום דשם חלה לחודיה נאכל בכל מושבות כמ"ש לעיל ודו"ק:

- 1) First הקדמה
 - a) ירושלים are נאכלין only in בכורים
- 2) Second הקדמה
 - a) מעשר שני can be מושבות בכל נפדה so long as the מעשר שני hasn't been brought to ירושלים
 - b) But מעשר שני are קולטות מחיצות
 - i) Once מעשר שני is brought to ירושלים
 - ii) The מעשר שני can't be נפדה even if it later leaves ירושלים
- 3) Third הקדמה
 - a) נפדה בכל מקום מעשר שני the נטמא מעשר שני is טמא ר' אליעזר
- 4) דף לו. at ברייתא
 - a) ר' עקיבא
 - i) "בכל מושבותיכם תאכלו מצות" teaches that a person can be יוצא חובת מצה only if the מצה is מושבות מצה נאכל בכל
 - ii) Now
 - (1) Were it not for a ריבוי of מצות-מצות
 - (2) The מיעוט of מושבות בכל would have applied to שני that was already brought to ירושלים as well as to בכורים since both are נאכל only in ירושלים
 - b) שאלה
 - i) Why do we apply this ריבוי to מעשר שני and not to בכורים
 - c) תשובה
 - i) ר' אליעזר at least
 - ii) מעשר שני – unlike ביכורים – is נאכל בכל מושבותיכם after it's נטמא because it can then be נפדה even in ירושלים
 - iii) And that's why we apply the ריבוי to מעשר שני even where is wasn't נטמא
- 5) גמרא here
 - a) בעי ר' שמעון בן לקיש
 - i) For מעשר שני with חיוב מצה his יוצא a person can be יוצא ר' עקיבא

- ii) מהו שיצא אדם בחלה של מעשר שני בירושלים
 - b) The first צד of the איבעיא is that
 - i) חלה של מעשר שני בירושלים can't be יוצא with
 - ii) because
 - (1) Unlike חלה של מעשר that isn't חלה and for ר' אליעזר can be נפדה anywhere if it's נטמא
 - (2) The דין of ר' אליעזר doesn't apply to חלה של מעשר that is חלה
 - (3) Because חלה that is נטמא is לשריפה and can't be נפדה
 - c) The second צד of the איבעיא is that
 - i) נאכל בכל חלה של מעשר that is חלה would have been based on ר' אליעזר were it not to have שם חלה מושבות – "הואיל"
 - ii) We apply the ריבוי שני to מעשר even where it wasn't נטמא
- 6) מהרש"א as explained by תוספות
- a) First קשיא
 - i) Why is it that the ברייתא doesn't say that
 - (1) מצה בכורים can be used for
 - (2) כל in נאכל would have been בכורים "הואיל אי לא קרי עלי' שם בכורים" מושבות
 - b) Second קשיא
 - i) Why does ר' עקיבא need to rely on the ריבוי and ר' אליעזר to teach that a person can be חלה של מעשר that isn't חלה for יוצא חיוב מצה
 - ii) Say that מעשר שני counts as מושבות based on "הואיל" if it hadn't been brought to ירושלים
- 7) תירוצ'ן
- a) Part 1
 - i) "הואיל" applies to be מצה ידי חובת מצה only if (1) and (2) are correct namely
 - (1) Where because of a צירוף of two דינים
 - (a) For example the צירוף into "חלת מעשר שני" of the דין חלה and the דין מעשר שני
 - (b) A נאכל בכל מושבות isn't מאכל
 - (2) And
 - (a) by being מפריד the צירוף by applying הואיל
 - (b) the two separate דינים that remain are מושבות without any further change
 - ii) For example

נאכל בכל מושבות alone without further change is (1)

(2) And מעשר שני alone

(a) even as it stands having been brought to ירושלים

(b) is based on the ר' of מימרא and the מצות מצות of ריבוי נאכל בכל מושבות אליעזר

b) Part 2

i) "הואיל" doesn't apply to be יוצא ידי חובת מצה for any דין that as it stands alone even without a צירוף can't be used to be יוצא ידי חובת מצה

ii) That's why

(1) For בכורים

(a) As the בכורים stand now after having been קרא עלי' שם בכורים

(b) we can't say "הואיל ולא קרא עלי' שם בכורים" the בכורים would have been נאכל בכל מושבות

(2) And for מעשר שני

(a) Since the מעשר שני is now in ירושלים

(b) we don't say "הואיל ואי לא העלוהו לירושלים" the מעשר שני would have been נאכל בכל מושבות

(c) and the מעשר שני can be used for מצה only by applying the ריבוי and the ר' of מימרא [stop] אליעזר

תד"ה ר' יהודה אומר יקבר

בד"ה ר"י אומר כו' נטמא אין לא נטמא לא כו' אלמא לקוח לרבנן נמי אינו נפדה טהור כו' עכ"ל והגירסא שלפנינו בפ' איזהו מקומן אינו כן אלא דה"ג התם והרי מעשר דהוא נפדה ואילו לקוח אינו נפדה דתנן הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה ר"י אומר יקבר כו' והשתא מר"י פריך ולא מרבנן ושפיר איכא למימר לרבנן דלקוח נפדה טהור בריחוק מקום אפי' מדרבנן ועיין בר"ש בפ"ג דמעשר שני דפירש שני הגירסאות הללו וק"ל:

דף לח:

גמרא רביעית היא ומתחלקת לכמה חלות וכו'

[דף לח עמוד ב] גמ' רביעית היא ומתחלקת לכמה חלות כו' ואין להקשות כיון דלא היה בכמה חלות רק רביעית שמן ע"כ גם מים היו בו וא"כ ה"ל מי פירות עם מים דממהר יותר להחמיץ ואמאי יוצא בהן בפסח אם עשאו למכור די"ל דשאני התם דכהנים זריזין הן כדאמרי' לעיל גבי פושרין ועי"ל כיון דלא הוי רק רביעית לכמה חלות אינו ממהר להחמיץ בשביל דבר מועט כזה יותר מאילו היה הכל מים דמשום ה"ט קאמר דלא הוה מצה עשירה ודו"ק:

1) הקדמה

a) "עביד לה שמירה לשם מצה" teaches that "ושמרתם את המצות"

2) here גמרא as explained by the דף לה: at משנה

a) חלות תודה

i) עשאו לעצמו אין יוצא בהן

(1) Because the שימור שלא תחמיץ isn't "לשם מצה" but is "לשם זבח"

ii) עשאו לימכר יוצא בהן

(1) Because their שימור שלא תחמיץ is "לשם מצה"

3) גמרא

a) קשיא

i) חלות תודה shouldn't be eligible for מצה anyway

ii) Since חלות תודה are נילושים בשמן and count as מצה עשירה for פסח

b) תירוצ

i) רביעית היא ומתחלקת לכמה חלות ואין כאן עושר

4) דף לה: at ד"ה מי פירות אין מחמיצין at תוספות

a) רבינו תם

i) מעורב במים מי פירות aren't מחמיצין so long as the מי פירות aren't

ii) Where the מי פירות are מעורב במים they're מחמיצין even faster than מים alone

5) מהרש"א

a) קשיא

i) With so little שמן for so many חלות it must be that מים was added to שמן for the לישא

ii) so חשש that out of a מצות בפסח shouldn't be used for חלות תודה שעשאו לימכר they might become חמץ

b) Two תירוצים

- i) First תירוץ based on the גמרא at דף לו.
 - (1) שומרים שלא תחמיץ are prepared by כהנים who are זריזין and will be חלות תודה
- ii) Second תירוץ
 - (1) Since we've established that there wasn't enough שמן for חלות תודה to make the חלות count as עשירה
 - (2) It follows also that the שמן wasn't enough to result in ממהרות להחמיץ

זאת אומרת

תוס' בד"ה זאת אומרת כו' דהא ר"מ דקתני בהאי לישנא כו' דאמר התם מ"ט דר"מ כו' ומנחה ונזירות ישרות כו' עכ"ל מדבריהם נראה דלא הוה גרסי בברייתא מנחה ונזירות קרבין אבל בנוסחת גמרות שלפנינו גרסינן בהדיא בברייתא הכי מנחה ונזירות קרבין דר"מ ע"ש וק"ל:

תד"ה נאכלים בנוב וגבעון

בד"ה נאכלין בנוב כו' היכי ממעט ביכורים מבכל מושבות והא ביכורים הוה חובה כו' עכ"ל יש לדקדק דהך קושיא גופה שהקשו הכא בשם הר"נ גאון הקשו התוס' כבר לעיל בפשיטות אמעשר שני דקתני התם בהדיא דנאכל בנוב וגבעון בכל ערי ישראל ול"ל לתלמודא למימר כדר"א וכן הקשו קושיא זו גופה לעיל בפשיטות גבי ביכורים וי"ל דהא דאמרי' התם מעשר שני בזמן נוב וגבעון נאכל בכל ערי ישראל היינו לר"ש דאמר חובות שאין קבוע להם זמן כגון מעשר בהמה לא קרבו בנוב וגבעון ואתקש מעשר דגן למעשר בהמה אבל לר' יהודה מסיק התם דבעי לאוכלן בנוב וגבעון והשתא לא קשיא לר"נ גאון לעיל במעשר שני כיון דלר"י אינו נאכל בכל מושבות אפילו בזמן נוב וגבעון ניחא ליה למימר לכ"ע דיש לו היתר במושבות כדר"א ולא קשיא ליה אלא גבי ביכורים דממעט ליה לכ"ע בין לר"י הגלילי בין לר"ע מבכל מושבות הא אפילו לר"ש דאין קרב בנוב וגבעון אלא חובות הקבוע להן זמן הא ביכורים נמי חובות הקבוע להן זמן הן כמו פסח קרבו שם ונאכל בכל ערי ישראל כמו פסח שהוא קדשים קלים ועוד נראה לפי גירסת ספרים שלנו דל"ג במתניתא התם ומעשר שני נאכל בכל ערי ישראל וכ"כ התוס' שם דיש ספרים דל"ג ליה ומסיק התם דמתני' אתיא כר"ש דמעשר בהמה שהוא חובות שאין קבוע להן זמן לא קרבו התם ואתקיש ליה מעשר דגן והשתא מה"ט דאתקש למעשר בהמה לא יהא נאכל כלל ומעשר שני אין לו תקנה אלא בפדיון כמו מעשר בהמה דלא קרבו ואין נאכלין אלא במומן לבעלים כמ"ש התוס' שם והשתא לר"ש לא תקשי ליה לר"נ כלל במעשר שני שהרי אינו נאכל כלל בזמן נוב וגבעון אלא מביכורים הוא דקשיא ליה דה"ל חובות הקבוע להם זמן כמו פסח דקרבו ונאכל בכל ערי ישראל ודו"ק:

1) First הקדמה

a) ר' עקיבא for ברייתא בדף לו:

i) יכול יצא אדם ידי חובתו בבכורים

(1) ת"ל בכל מושבותיכם תאכלו מצות

(2) מצה הנאכלת בכל מושבות יצא וכו'

ii) יכול שאני מוציא אף מעשר שני ת"ל מצות מצות ריבה

iii) מה ראית לרבות מעשר שני ולהוציא בכורים

(1) מרבה אני מעשר שני שיש לו היתר בכל מושבות כדר' אליעזר

(2) דא"ר אליעזר מעשר שני שנטמא פודין אותו אפילו בירושלים

b) Note by the way that

i) ר' יוסי הגלילי

(1) agrees with ר' עקיבא that אין אדם יוצא ידי חובתו בבכורים

(2) but disagrees with ר' עקיבא and holds that אין אדם יוצא ידי חובתו במעשר שני

2) Second הקדמה

a) דף לה. at משנה

- i) חלות תודה עשאו לעצמו אין יוצא בהן
- ii) For a reason that's not relevant here
- b) דף לח: at גמרא
 - i) קשיא
 - (1) Why not use the טעם that חלות תודה are נאכלין only מן החומה בירושלים לפניו
 - ii) תירוצ'
 - (1) אמר ריש לקיש זאת אומרת חלות תודה נאכלין בנוב וגבעון
- 3) דף לו: on ד"ה אמר ר' אליעזר at תוספות mentioned דף קיב: at זבחים in סוגיא
 - a) זמן נוב וגבעון during ר' שמעון
 - i) נאכלין בכל מקום "חובות הקבוע להן זמן כפסח" were
 - ii) זמן קבוע that has no מעשר שני
 - (1) For נאכלין בכל ישראל was גרסא א'
 - (2) For נאכל at all wasn't גרסא ב'
 - b) זמן נוב וגבעון during ר' יהודה
 - i) נאכלין בכל מקום "חובות הקבוע להן זמן כפסח" were
 - ii) נוב וגבעון only inside the cities of זמן קבוע that has no מעשר שני
- 4) דף לו: at תוספות
 - a) הקדמה
 - i) We established for ריש לקיש that
 - (1) נאכלין בכל מושבות are considered to be חלות תודה
 - (2) Because בזמן נוב וגבעון they were נאכלין בכל ישראל
 - b) First קשיא based on the first גרסא in שמעון
 - i) Now that we've established for the first גרסא that מעשר שני was נאכל בכל ישראל בזמן נוב וגבעון
 - ii) Why does the גמרא need to rely on the ריבוי and ר' אליעזר to explain why מעשר חובת מצה שני can be used for
 - c) Second קשיא
 - i) זמן נוב וגבעון in נאכלין בכל ישראל were also בכורים
 - ii) "דמאי שנא ממעשר שני"
 - iii) So why does the ברייתא at דף לו: say בכורים can't be used for מצה because נאכל בכל מושבות aren't בכורים
- 5) ד"ה נאכלין בנוב וגבעון here at תוספות
 - a) רבינו נסים גאון of קשיא

- i) חובות הקבוע להן זמן presumably ought to count as בכורים
 - ii) It follows that that בכורים were בכל ישראל in נאכלין זמן נוב וגבעון the same as קרבן פסח
 - iii) So why unlike חלת תודה don't בכורים count as מושבות because they were בכלי ישראל in זמן נוב וגבעון
- 6) מהרש"א
- a) קשיא First
 - i) We've seen that תוספות earlier asked similar קושיות for both מעשר שני and בכורים
 - ii) Why does רבינו נסים גאון raise these קושיות here again for בכורים
 - b) קשיא Second
 - i) why doesn't רבינו נסים גאון ask his קשיא for מעשר שני the same as תוספות
 - c) קשיא Third
 - i) Why doesn't רבינו נסים גאון rely on "מאי שנא ממעשר שני" for his קשיא on בכורים
 - d) תירוצ'
 - i) We've established that
 - (1) only the first גרסא of שמעון ר' holds that מעשר שני was בכל ישראל in זמן נאכל בכלי ישראל נוב וגבעון
 - (2) While
 - (a) מעשר שני wasn't נאכל at all during זמן נוב וגבעון for the second גרסא of ר' שמעון
 - (b) מעשר שני was נאכל only in זמן נוב וגבעון during זמן נוב וגבעון for the שיטה of ר' יהודה
 - ii) It follows that
 - (1) To say that מעשר שני counts as מושבות נאכל בכל for the second גרסא of ר' שמעון and for יהודה
 - (2) The גמרא needs to rely on the ריבוי and the מימרא of אליעזר
 - iii) That's also why
 - (1) רבינו נסים גאון says that
 - (a) Although he can't rely on מאי שנא ממעשר for a קשיא on בכורים for the second גרסא of שמעון ר' or for יהודה ר' who hold that מעשר שני wasn't נאכל בכלי ישראל in זמן נוב וגבעון
 - (b) Still בכורים presumably count as חובות הקבוע להן זמן the same as קרבן פסח
 - (c) So לכל הדעות the דין ought to be that at least בכורים were בכלי ישראל in זמן נוב וגבעון

דף לט.

גמרא אף מרור מין זרעים וכו'

דף לט עמוד א] גמרא אף מרור מין זרעים כו' לאו דוקא אלא מין ירקות הן כדקתני במתני' וכדמסיק לקמן אלא דקרו להו נמי מין זרעים כדלקמן במתני' ה' זרעונין והיינו ה' ירקות וק"ל:

תד"ה ואימא הירדוף

תוס' בד"ה ואימא הירדוף כו' ה"נ ה"מ לשנויי הכי אלא דמשני שפיר טפי כו' עכ"ל וכן
הא דמשני גבי הרזיפי מה מצה שנקחת בכסף מעשר ה"ה דה"מ לשנויי הכי לפי פירש"י
דהרזיפי סם המות לבהמה הוא וגבי הירדוף נמי ה"מ לשנויי כדמשני גבי הרזיפי דאינה
נקחת בכסף מעשר שני אלא דמשני שפיר טפי וק"ל:

1) הקדמה

- a) "על מצות ומרורים" פסוק in the מרור to איתקש is מצה
- b) דף לו. on ד"ה מצה at רש"י See

2) משנה

- a) מין ירק is a מרור

3) גמרא

- a) שאלה
 - i) בהמה to סם המות that's an עץ מר is "הירדוף" that's a מרור Maybe
- b) תשובה
 - i) מרור is איתקש to מצה to teach that
 - (1) מין זרעים is a מצה Just as
 - (2) מין זרעים also needs to be a מרור
- c) שאלה
 - i) סם המות לבהמה that's a זרע מין זרע is מרור that's הרזיפו Maybe
- d) תשובה
 - i) מרור is איתקש to מצה to teach that
 - (1) מצה is מעשר בכסף Just as
 - (2) מרור also needs to be מעשר בכסף ניקח
 - ii) This is הרזיף that isn't a פרי מאכל and can't be מעשר בכסף ניקח

4) תוספות

- a) קשיא
 - i) In מסכת סוכה the גמרא explains that הדס can't be הירדוף because נועם דרכי נועם and הירדוף isn't
 - ii) Why doesn't the גמרא use the same תירוצ here
- b) תירוצ
 - i) מין זרעים that's דומיא דמצה מרור must be תירוצ that the גמרא prefers
 - ii) While מסכת סוכה in the גמרא needs to rely to מצה and that's why the הדס isn't איתקש that the תירוצ relies on the דרכי נועם that

5) מהרש"א

a) קשיא

- i) We've established that the מרור can't be הרזיפי because "דומיא דמצה מה מצה שניקחת בכסף מעשר אף מרור וכו'"
- ii) Why doesn't תוספות ask the same קשיא on why the גמרא for הרזיפי doesn't rely on the תירוצ' דרכי נועם of תירוצ' דרכי

b) תירוצ'

- i) Here too the גמרא prefers a תירוצ' that's based on דמרור מצה דומיא

c) קשיא

- i) We've seen that
 - (1) The גמרא says הירדוף can't be used for מרור because 'מין זרעים וכו'
 - (2) And the גמרא says הירדוף can't be used because 'מה מצה שניקחת בכסף מעשר וכו'
- ii) Now
 - (1) We understand that מין זרעים מה מצה מין זרעים isn't a מיעוט for הירדוף because הירדוף is מין זרעים
 - (2) But why can't מין זרעים מה מצה שניקחת בכסף מעשר be a מיעוט for הירדוף

d) תירוצ'

- i) The most preferred תירוצ' is דומיא דמצה based on מין זרעים מה מצה
- ii) The second preferred תירוצ' is דומיא דמצה based on בכסף מעשר מה מצה הניקחת
- iii) The least desirable תירוצ' is נועם דרכי

דף לט:

גמרא למימרא דירקות אלימא מזרעים

דף לט עמוד ב] גמרא למימרא דירקות אלימא מזרעים כו' דליכא למימר דה"ק אבל בירקות לא בעי כ"כ הרחקה דמשמע דרב להקל קאמר דזורעין בערוגה א' ולא להחמיר מיהו בפשיטות ה"מ למפרך היאך ס"ד למימר דה"מ בזרעין הא תנן בהו אין זורעין אותן בערוגה א' ויש ליישב דאימא דלא קאי אערוגה אחת דו' טפחים ודו"ק:

1) ברייתא

a) ערוגה שהיא בת ששה על ששה טפחים זורעין בתוכה חמשה זרעונים וכו' רש"י

2) גמרא at דף לט. as explained by רש"י

a) אמר רבה בר רב הונא אמר רב

i) ירקות מרור כולן נזרעין כהלכתן בערוגה אחת

b) קשיא

i) We already know this from the ברייתא

c) תירוצ

i) מין ירק is a מרור

(1) זרעונים that the דין of the ברייתא applies only to מהו דתימא

(2) קא משמע לן

3) מהרש"א

a) Here are two possible מהלכים to explain the תירוצ of the גמרא

i) מהלך First

(1) I might have thought that

(a) זרעונים שש applies only שש

(b) but ירקות are ינקי טפי and are אלימא relative to זרעונים and need a larger ערוגה

(2) ירקות שש is enough also for "קא משמע לן לקולא"

ii) Second מהלך

(1) "I might have thought that

(a) זרעונים שש applies only שש

(b) but not for ירקות that are ינקי פחות and need more than שש

(2) ירקות שש is needed for "קא משמע לן לחומרא"

b) But

i) the גמרא holds that the לשון of רב implies that רב intends a קולא and that the first מהלך is correct that ירקות are אלימא

- ii) and this explains the קשיא that follows in the המשך of the גמרא
- 4) גמרא of the המשך
- a) קשיא
- i) How can say that ירקות are אלימא
- ii) When there's a משנה that implies that it's זרעונים that are אלימא
- (1) משנה of the רישא
- (a) כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה אחת
- (2) משנה of the סיפא
- (a) כל מיני ירקות זורעין בערוגה אחת
- 5) מהרש"א of המשך
- a) קשיא
- i) The גמרא would have had to explain the following קשיא even if רב hadn't suggested that ירקות אלימא
- (1) נזרעין בערוגה אחת זרעים ברייתא
- (2) "כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה אחת" משנה of the רישא says that
- b) תירוצ
- i) Part 1
- (1) The רישא of the משנה doesn't mention the size of the "ערוגה" that's not enough for זרעים
- (2) And we could have said that
- (a) the רישא of the משנה means
- (i) "כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה אחת שהיא פחותה משש על שש"
- (b) While the ברייתא says that
- (i) שש על שש that's נזרעין בערוגה אחת זרעים
- ii) Part 2
- (1) But
- (a) once we assume that רב holds that ירקות are אלימא and are ינקי טפי
- (b) we can no longer say that the רישא of the משנה teaches that אין זורעין בערוגה אחת בפחות משש
- iii) because if so
- (1) we need to say that the סיפא of the משנה that says
- (a) "כל מיני ירקות זורעין בערוגה אחת"
- (b) Presumably also refers to an ערוגה that's שש פחות

(2) And it can't be that

(a) For פחות ממש על שש the ערוגה can be שש על שש that are ירקות אלימא

(b) And for שש על שש the ערוגה needs to be שש על שש are זרעים תשישי

רש"י ד"ה כעין דאורייתא תיקון

בפירש"י בד"ה כעין דאורייתא תיקון ואין לו היתר במושבות כו' מה מצה בעינן נאכלת בכל מושבות אף כו' עכ"ל הוא מגומגם דלר"י הגלילי קיימין ולא ממעט מעשר שני מבכל מושבות אלא מעוני שאינו נאכל באנינות ולפי מה שכתבנו לעיל לפרש"י בחומש דממעט מעשר שני ממושבותיכם והיינו לר"י הגלילי ולזמן בית עולמים נחא גם הכא דנקט מושבות לזמן בית עולמים ולא נקט עוני דלא אצטריך אלא לנוב וגבעון וק"ל:

דף מ.

גמרא אמר שמואל וגמרא מצוה ללכות

דף מ עמוד א] גמרא אמר שמואל חטין של מנחות אין לותתין אותם וקא קרי להו סולת כו' יש לדקדק אמאי לא פריך בפשיטות כיון דחטין של מנחות אין לותתין משום דליתיה בזריזין ולא במקום זריזין כדאמר' לעיל אמאי שרי רבא לתיתה במצת מצוה דליתיה נמי בזריזין ולא במקום זריזין דלענין לישת פושרין מפלגינן לעיל בין מצת מנחות דאיתיה במקום זריזין ובין לישת פושרין דמצת מצוה ולתיתה דמנחות דליתנייהו במקום זריזין אבל לתיתה בין הכא ובין הכא ליכא במקום זריזין ויש ליישב דרבא פליג אשמואל וסבר דליתיה שרי נמי במנחות ודו"ק:

שם מצוה ללכות כו' אי לא דבעי לתיתה שימור למאי כו' דאי לאו דבעי לתיתה ובעי שימור משום דשרי לתיתה לא אצטריך לכתוב ושמרתם כיון דסגי בלא"ה לא ילתות ולא תיבעי ליה שימור וק"ל:

1) גמרא

a) רבא

i) It's מותר to be ללכות חטין for מצות on פסח

ii) Here's proof

(1) it's impossible to make פת נקי' without לתיתה

(2) yet a משנה says a person can be יוצא ידי חוב מצה with פת נקי'

(3) So it must be that the person was לותת the חטין

b) רבא to קשיא

i) It must be possible to make פת נקי' or סלת without לתיתה

ii) since

(1) מנחות for ללכות חטין to be אסור it's says שמואל

(2) And yet we know that a קרבן מנחה requires סלת

2) מהרש"א

a) קשיא

i) Why doesn't the גמרא also ask this קשיא to רבא

(1) The reason that שמואל says it's אסור to be ללכות חטין for מנחה is that שמא תחמיץ that חייש we're

(2) And for the same reason לתיתה ought to be אסור to ללכות חטין for מצות בפסח

b) תירוצ

i) חיישנן שמא תחמיץ on שמואל of שיטה as an אמורא רבא

ii) namely רבא can hold that both for קרבן מנחה and מצות בפסח we're not חייש שמא תחמיץ

- iii) But the שיטה of שמואל is still enough to prove against רבא that במציאות there can be פת נקי' and סלת without לתיתה
- 3) גמרא of the המשך
- a) מצוה ללתות because
- i) the תורה says ושמרתם meaning be שומר that the עיסה not become חמץ
- ii) and
- iii) אי לא דבעי לתיתה שימור למאי
- 4) גמרא of the ביאור – מהרש"א
- a) if לתיתה is a מצוה
- i) we understand why the תורה needs to say ושמרתם that the עיסה not become חמץ
- b) But if לתיתה is מותר but isn't a מצוה
- i) the תורה wouldn't need to warn that ושמרתם in all cases
- ii) since a person won't need to make שימור if he decides not to be ללתות

דף מ:

תד"ה אבל עושהו

דף מ עמוד ב] תוס' בד"ה אבל עושהו כו' ואנו מפטירין השמים כסאי וכן הוא בפסיקתא כו' עכ"ל אבל בפ' בני העיר לא כתבו התוס' כן ע"פ הפסיקתא שם וז"ל אהא דאמרי' ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם [חזון] וגו' ואין אנו עושין כן אלא מפטירין בירמיה שמעו דבר ה' וגו' כו' ע"פ הפסיקתא כו' עכ"ל ע"ש ויש ליישב דבריהם דהכא ע"פ הפסיקתא דה"פ דנהגין ע"פ הפסיקתא לומר בכל השנים חזון בשבת שלפני ט' באב ולא בר"ח אב שחל להיות בשבת ובהפטרות שמעו דבר ה' ג"כ ע"פ הפסיקתא נוהגין כן ברוב השנים אלא כשחל ר"ח אב בשבת נדחית מפני הפטרת ר"ח דהיינו השמים כסאי דתדיר ושאינו תדיר כו' ודו"ק:

1) תוספות

- a) ובכמה דברים אנו סומכין על ספרים חיצונים ומניחין גמרא שלנו
- b) For example
 - i) The מסכת מגילה says that שבת on חל that's ראש חדש אב on מפטירין חזון (1)
 - ii) And yet
 - (1) Based on פסיקתא
 - (2) We're instead מפטיר with השמים כסאי on that שבת the same as every שבת ראש חדש

2) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) Why does תוספות in מסכת מגילה say for the פסיקתא that the correct הפטרה is ירמיה ב' in שמעו דבר ד'
- b) תירוץ
 - i) Here's the סדר
 - (1) On the הפטרה ראש חדש that can never fall on שבת before באב חזון
 - (2) If the preceding שבת isn't ראש חדש the הפטרה is שמעו דבר ד'
 - (3) If the preceding שבת is ראש חדש then
 - (a) Based on תדיר קדם
 - (b) שבת ראש חדש the same as every other השמים כסאי the הפטרה is

תד"ה האילפס

**בד"ה האילפס כו' ונראה דאפילו שמואל כו' ובשילהי מסכת עבודת כוכבים כו'
ובירושלמי כו' עכ"ל כל דבריהם כאן אינן ברורין בזה ועיין במקומו בפרק כירה שם
תמצא דבריהם מסודרים על נכון וק"ל:**

תוספות בא"ד והא דאמרינן

בא"ד והא דאמרינן בפרק כירה דשרי חם לתוך צונן כו' י"ל כו' הואיל והצונן של מטה מים שהוא דבר המתערב כו' עכ"ל הלשון מגומגם דההיא דבפרק כיצד צולין חם לתוך צונן נמי איירי בכה"ג שהצונן שלמטה הוא דבר המתערב כגון חלב ואפ"ה קאמר דקולף אלא דר"ל דהצונן שלמטה שהוא מים עם החם של מעלה שהוא נמי מים הוא דבר המתערב זה בזה וע"ש בתוס' וק"ל:

1) דף עו. at כיצד צולין in גמרא

a) Part 1

i) חם לתוך חם (בשר רותח לתוך חלב רותח) אסור דבלע היתר מאיסור

ii) צונן לתוך צונן דברי הכל מותר

iii) חם לתוך צונן וצונן לתוך חם

(1) רב אמר עילאה גבר

(2) ושמואל אמר תתאה גבר

iv) It follows that

(1) if the גובר is חם the גובר makes the other חם also and the case counts the same as חם לתוך חם where the דין is אסור because they're

(2) if the גובר is צונן it makes the other צונן also and the case counts the same as צונן לתוך צונן where the דין is מותר because they're not

b) Part 2

i) Still

(1) In a case of חם לתוך צונן where for שמואל the צונן that's תתאה is גובר

(2) the חם that's עילאה needs קליפה

(3) Because the חום of the עילאה is מבשל the תתאה enough for the עילאה to be בולע כדי קליפה

c) קשיא

i) Why does the גמרא say in פרק כירה that חם לתוך צונן is מותר on שבת because there's no בישול altogether

d) תירוצ

i) Because in פרק כירה the צונן that's תתאה is מים

ii) And

(1) if liquids are liquids the liquids are מערב the חמימות that comes from the עילאה

(2) and the תתאה don't become נתבשל at all

2) מהרש"א

a) קשיא

- i) But in כיצד צולין the תתאה is חלב that's also a liquid
 - ii) And still the בשר needs קליפה as we've explained
- b) תירון
- i) in פרק כירה the עילאה as well as the תתאה are both מים
 - ii) and that's why the חמימות of the עילאה is נתערב completely and there's no בישול at all

תד"ה רבא מחו להו

בד"ה רבא מחו ליה כו' דאין דרכם לבא לידי חימוץ כ"כ עכ"ל ולשון הרא"ש מדוקדק יותר שאין בא לידי חימוץ ולא חיישינן דילמא אתי לאחלופי כו' עכ"ל ע"ש וק"ל:

1) גמרא

a) קידרא בחסיסי thickened pots with רבא

2) תוספות

a) אין דרכם להחמיץ כל כך that קמה של עדשים are "קידרא"

3) מהרש"א

a) קשיא

i) Why does תוספות say כל כך

ii) After all קטניות are עדשים and aren't מחמיץ at all

b) רא"ש based on תירוצ

i) תוספות realizes that there can be no חימוץ at all

ii) תוספות means that we're not חייש that a person will be טועה and use דברים that are מחמץ instead of קטניות that aren't מחמץ

דף מא.

תד"ה מאי לאו

[דף מא עמוד א] בד"ה מאי לאו כו' ואפ"ה קאמר נותן הקמח ואח"כ נותן את החומץ אלמא כו' עכ"ל דליכא למימר בנותן הקמח ואח"כ נותן החומץ משום דצמית הוא ולכך לא מחמע אבל היכא דלא צמית חמוצי מחמע כסברת המקשה דהכא דהא המקשה דלעיל דפריך ונוקמא כרבי יוסי ע"כ דלא ידע לפלוגי בין דאיתיה בעיניה ובין ע"י תערובות וא"כ ע"כ דליכא למתלי בצמית ולא צמית לת"ק דר' יוסי דלמה נאמר דצמית טפי בנותן הקמח ואח"כ החומץ מנותן החומץ ואח"כ הקמח דהא חומץ בעיניה נמי לא צמית לת"ק דר' יוסי אלא דאיכא לפלוגי ביניהם בנותן הקמח ואח"כ החומץ לא צמית ולא מיחמע אבל בנותן החומץ ואח"כ הקמח לא צמית הא חימוע מיחמע וא"כ מאי קשיא ליה הכא דאימא חרוסת נמי לא מצמית ולא חימוע מיחמע כמו נותן הקמח ואח"כ החומץ אף על גב דלא צמית חימוע נמי לא מחמע ודו"ק:

1) הקדמה

- a) Water and other משקין aren't מלהחמיץ and instead are מחמע meaning they're מחמיץ

2) "התחילו לינפח" that שעורין on דף מ. at ברייתא א'

- a) תנא קמא

i) מחמיץ שעורין the צומת isn't חומץ

- b) ר' יוסי

i) מחמיץ שעורין the צומת is חומץ

3) תבשיל into a חומץ and קמח on the placing of דף מ: at ברייתא ב'

- a) תנא קמא

i) נותן את הקמח ואח"כ נותן את חומץ

ii) אבל אסור לתת חומץ ולאח"כ לתת קמח

- b) יש אומרים

i) שרי אף לתת חומץ ואח"כ קמח

4) גמרא

- a) הוה אמינא of the שיטה

i) It's מסתבר that

(1) The ברייתא א' of ר' יוסי is ברייתא ב' of יש אומרים

(2) And the ברייתא א' in ר' יוסי of תנא קמא is the ברייתא ב' of תנא קמא

ii) We'll explain the סברא of the אמינא below

- b) גמרא of the מסקנא to the הקדמה

i) Part 1

- (1) When $\text{אחר כך נותן את החומץ}$ and נותן את הקמח
- (2) The קמח counts as בעין when it's added to the קמח
- ii) Part 2
 - (1) When $\text{אחר כך נותן את הקמח}$ and נותן את החומץ
 - (2) The קמח is already בתבשיל מעורב and counts as בעין when the קמח is added to the mixture of the חומץ and קמח
- iii) Part 3
 - (1) The מחלוקת between תנא קמא and יש אומרים of ב' ברייתא is that
 - (a) בעין only צומת חומץ says תנא קמא
 - (b) שלא בעין also צומת חומץ say יש אומרים
- iv) Part 4
 - (1) בעין to deal with חומץ that is being added in א' ברייתא and ר' יוסי in תנא קמא שעורין שהתחילו לינפח
- c) מסקנא
 - i) It can't be proved that ב' ברייתא of יש אומרים is the א' ברייתא of ר' יוסי
 - ii) Since
 - (1) בעין that's חומץ only א' ברייתא of ר' יוסי deals with
 - (2) While ב' ברייתא in יש אומרים say that חומץ is צומת even when it's not בעין
- 5) תוספות
 - a) קשיא
 - i) Why didn't the מסקנא also say that
 - (1) ב' ברייתא in יש אומרים of תנא קמא can't be the א' ברייתא in תנא קמא of ר' יוסי who say that חומץ is צומת when the חומץ is בעין
 - (2) Since א' ברייתא in תנא קמא of ר' יוסי says that חומץ isn't צומת even when it's בעין
 - b) תירוצ'
 - i) The הוה אמינא assumed that
 - (1) The תנא קמא of א' ברייתא is in fact the תנא קמא of ב' ברייתא because
 - (a) Although the תנא קמא of א' ברייתא says that חומץ isn't צומת
 - (b) that א' ברייתא also holds in ב' ברייתא of תנא קמא
 - (i) $\text{נתן את הקמח ואח"כ נתן את החומץ}$ where
 - (ii) the חומץ is also not מחמע
 - ii) שאלה

(1) Then why doesn't the תנא קמא permit נותן את החומץ ואח"כ נותן את הקמח ב' ברייתא

iii) תשובה

(1) There can be some סברא that explains that

(a) Although נותן את החומץ ואח"כ נותן את הקמח where מחמע isn't חומץ

(b) נותן את החומץ ואח"כ נותן את הקמח where מחמע is חומץ

c) Note that this מהלך of תוספות establishes that it's possible to have a case where מחמע isn't צומת and also isn't מחמע

6) מהרש"א

a) תוספות to קשיא

i) Maybe the הוה אמינא holds that חומץ that's not צומת is always מחמע

ii) And the reason that the תנא קמא says it's מותר to be תחלה is because נותן את הקמח תחלה where צומת is חומץ

iii) And the reason that the תנא קמא is אוסר to be תחלה is because חומץ isn't צומת when נותן את החומץ תחלה

b) תירוצ

i) In the הוה אמינא the גמרא hasn't yet realized the סברא of the מסקנא that there can be a חילוק between

(1) חומץ that's בעין and can be צומת

(2) And חומץ that's not בעין and can't be צומת

ii) And it must be that

(1) There there's no other סברא to be מחלק between

(a) נותן את הקמח תחלה

(b) And נותן את החומץ תחלה

(2) Because otherwise the מסקנא of the גמרא wouldn't have been forced to say the חילוק is between חומץ that's בעין and חומץ that's not בעין

7) גמרא

a) שמואל

i) תנא the הלכה follows because the שיעורין from being צומת isn't חומץ
ברייתא א' in ר' יוסי of קמא

8) דף מא. at גמרא of המשך

a) רב אשי

i) For שמואל who holds that חומץ is similar to מים and other משקין and isn't צומת

ii) צומת aren't משקין and מים would also be the same as חומץ in הרוסת but are מחמע

b) רב אשי to קשיא

i) דלמא לא מצמית צמית ולא חמוע מחמע

9) תוספות

a) רב אשי to קשיא of תוספות to support the

b) We've established that the אמינא הוה can accept that there exists a case where חומץ
isn't צומת and also isn't מחמע

c) So

i) The רב אשי to קשיא is correct

ii) And it's possible that the חומץ in חרוסת is another case where חומץ isn't צומת
and also isn't מחמע

גמרא ר' אומר במים

גמ' ר' אומר במים אין לי אלא מים שאר משקין מנין ת"ל ובשל מבושל כו' כתב הרא"ם וא"ת לא לכתוב במים ולא בשל אלא אל תאכל נא ומבושל דמשמע בין במים בין בשאר משקין כו' וי"ל כיון דמבושל כולל גם הצלי כו' עכ"ל ע"ש ותירוצו דחוק כיון דעיקר מצותו צלי כדכתיב בקרא דלקמן ואכלו אותו צלי היאך ס"ד למימר דמבושל היינו צלי ובעיקר קושייתו תקשי ליה נמי בשמעתין לת"ק דיליף שאר משקין בק"ו ממים לא לכתוב במים כלל ובלא ק"ו מבושל משמע בין מים בין שאר משקין אלא דע"כ אית לן למימר דמים דכתיב בקרא אורחא הוא דסתם ביסול במים הוא אלא משום דלא נימא דדוקא במים נקט קרא קאמר דשאר משקין ק"ו הן והכי נמי איכא למימר לר' ובלאו הכי נמי איצטריך ריבויא דבשל מבושל לצלי קדר דלא הוה שמעינן ליה מסתם ביסול וק"ל:

1) ברייתא

a) שאלה

- i) כתיב אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש
- ii) אין לי אלא במים שאר משקין דאסירי מנין

b) תשובה

- i) רבנן
אמרת קל וחומר וכו' שאר משקין דמפיגין טעמן – שנותנין בו טעם שלהן – לא כל שכן (1)
- ii) רבי
מרבוי דבשל מבשל ילפינן דאף שאר משקין אסירי (1)

c) שאלה

- i) מאי בינייהו

d) תשובה

- i) איכא בינייהו צלי קדר
לרבנן דילפי מק"ו לשאר משקין דמפיגין טעמו (1)
בצלי קדר שרי דלא מפיג טעמו (2)
- ii) לרבי צלי קדר אסור מרבויה דבשל מבשל

2) ר' אליהו מזרחי

a) קשיא

i) רבי For

- (1) why does the פסוק begin by referring to מים and end by referring to בשל מבשל as a ריבוי to teach that the same איסור applies to other משקין
- (2) when the פסוק could have achieved the same result by not referring to מים and not setting out the רבוי of בשל מבשל

b) תירוצ

- i) if the פסוק hadn't referred to מים
 - ii) We'd have said that the איסור applies also to a standard צלי where there's no משקין at all
- 3) מהרש"א
 - a) Two קושיות on רא"ם
 - i) First קשיא
 - (1) רבי for קשיא should not have asked his רא"ם (1)
 - (a) Because
 - (i) Even if the פסוק hadn't said מים
 - (ii) רבי would have needed the ריבוי of מבשל בשל to teach that צלי קדר is אסור
 - (2) רבנן for קשיא should instead have asked his רא"ם (2)
 - (a) Why does the פסוק say מים and then require us to rely on a קל וחומר to include other משקין
 - ii) Second קשיא
 - (1) The דוחק of רא"ם is a תירוץ
 - (2) How could we think that צלי is אסור when we know the דין that קרבן פסח needs to be צלי
 - b) תירוץ of מהרש"א to the קשיא of רא"ם as asked to רבנן instead of to רבי
 - i) The פסוק mentions מים simply because most בישול is by מים
 - ii) Once the פסוק mentions מים we need to rely on a קל וחומר to include other משקין

גמרא יכול צלאו כל צרכו יהא חייב

גמרא שם יכול צלאו כל צרכו יהא חייב כו' יש לדקדק דמהיכא תיסק אדעתין דצלאו כל צרכו יהא חייב אי משום דכתיב צלי אש והאי לאו צלי אש הוא אלא קלי אש כפרש"י א"כ מאי קאמר נא ומבושל אמרתי לך כו' דאכתי נימא דיהא אסור משום דכי אם צלי אש דכה"ג אמרי' בסמוך גבי אכלו חי דבתר דקאמר נא ומבושל אמרתי לך כו' קאמר יכול יהא מותר ת"ל צלי אש ויש ליישב ודו"ק:

1) ברייתא א'

a) יכול צלאו כל צרכו (דשויא חרוכא) יהא חייב

i) ת"ל

(1) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש

(2) נא ובשל מבשל במים אמרתי לך דאסור

(3) ולא שצלאו כל צרכו

2) ברייתא ב'

a) יכול אכל כזית חי יהא חייב

i) תלמוד לומר

(1) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים

(2) נא ובשל מבשל במים אמרתי לך דאסור ולא חי

b) יכול דחי יהא מותר לכתחלה

i) תלמוד לומר כי אם צלי אש דאסור

3) רש"י

a) שאלה

i) Why would we have thought that צרכו כל צרכו is אסור

b) תשובה

i) we might have thought that צלי אש is a מיעוט that excludes קלי אש

4) מהרש"א

a) רש"י to קשיא

i) Then why is it a תירוץ that צרכו כל צרכו ולא צלאו כל צרכו

ii) Since צלי אש implies that "לא קלי אש" there should still be an איסור לכתחלה to use צלאו כל צרכו

iii) The same as for חי

(1) Where although מבשל נא is enough to exclude מלקות for חי

(2) אוכל חי is אסור to be לכתחלה it's still teaches that כי אם צלי אש

תד"ה איכא בינייהו צלי קדר

**תוס' בד"ה א"ב צלי כו' אבל פשיטא דלכל הפחות איכא עשה דכי אם צלי אש כו' עכ"ל
לפי שיטת ר"ת לקמן דכי אם צלי אש לשאר דברים לא אתיא אלא לעשה ולא אתי ללאו
אלא לנא ומבושל דבני מילקא נינהו וק"ל:**

דף מא. at תד"ה שאין תלמוד לומר (הראשון) See

תד"ה אבל לא במבשל

בד"ה אבל לא במבושל כו' דבלילתו עבה לא נפיק מתורת לחם כדפי' לעיל כו' עכ"ל היכא דליכא עליה תוריתא דנהמא אפילו בבלילתו עבה שפיר נפיק מתורת לחם כמ"ש התוס' לעיל והכי מוכח בפ' כיצד מברכין גבי חביצא אלא דמשמע להו הכא דקתני מבושל אף על פי שלא נימוח דאית ליה עדיין תוריתא דנהמא וק"ל:

1) רש"י as explained by גמרא

a) ר' יוסי

i) אין יוצאין ברקיק המבושל אף על פי שלא נימוח

ii) דבישול אחר אפיה בישול הוא

iii) שם לחם the מבטל is בישול And the

2) תוספות

a) We established at דף לז. that an עיסה that's counts as לחם regardless of what's later done to the עיסה

b) So it must be that the גמרא here deals with בלילתו רכה

3) מהרש"א

a) קשיא

i) We also established that even בלילתו עבה loses it's לחם once it no longer has תוריתא דנהמא

ii) So why doesn't תוספות explain that the גמרא deals with עבה בלילתו in a case where תוריתא דנהמא removed בישול

b) תירוצ

i) The words of ר' יוסי that speak of "מבושל אע"פ שלא נימוח" suggest that ר' יוסי deals with מצה that still has תוריתא דנהמא

תד"ה עולא אמר אפילו תימא ר' מאיר

בד"ה עולא אמר כו' ועולא לטעמיה דלא בעי לדחויי הכא טעמא דר"י דבעינן טעם מצה כו' עכ"ל ק"ק דודאי התם שפיר דחי דשלקות לענין ברכה במלתיה קאי כפרש"י התם משא"כ במצת מצוה דבעינן טעם מצה אבל הכא היאך בעי לדחויי הכי דאימא נמי טעם פסח בעינן בצלי ולא ע"י דבר אחר ונראה שהתוס' מפרשים הא דדחי התם דר"י מודה בשלקות היינו משום דשלקות הן בעין ואית בהו טעם ירק משא"כ במצה שהיא נימוח ולית כאן טעם מצה והשתא ה"נ הכא גבי פסח הוא בעין ודו"ק:

1) First תוספות as explained by הקדמה

a) ברייתא א'

i) ר' יוסי

(1) there is מצה from שם לחם the מבטל that is בישול אחר אפיית מצה

(2) With the result that a person can't be יוצא חובת מצה with the מצה that was מבשל

ii) ר' מאיר

(1) There is no בישול אחר אפיית מצה

(2) With the result that a person can be יוצא חובת מצה with the מצה that was מבשל

b) ברייתא ב'

i) קרבן פסח for בישול אחר צלי

ii) With the result that

(1) a person who eats the קרבן פסח that was מבשל after it was נצלה

(2) is לא תאכלו ממנו ... ובשל מבשל במים of לאו on the עובר

2) second הקדמה

a) עולא says that

i) Based on a ריבוי of בשל מבשל for קרבן פסח

ii) ר' מאיר Even

(1) Who says for מצה אין בישול אחר אפי'

(2) would agree that for קרבן פסח יש בישול אחר צלי

b) note that

i) in effect עולא says that

(1) were it not for the ריבוי of בשל מבשל

(2) We'd have said that

(a) קרבן פסח for יש בישול אחר צלי on ברייתא ב'

(b) follows the שיטה of ר' יוסי for מצה בפסח that אין בישול אחר אפי'

- ii) Because we assume that the דין for פסח קרבן should be the same as the דין for מצה
- 3) Third הקדמה
 - a) עולא says in פרק כיצד מברכין that
 - i) The ברכה for שלקות is שהכל because בישול is מבטל from ירקות the "ירק" שם
 - ii) Similar to יוסי ר' who says that יש בישול אחר אפי' for מצה and the בישול is מבטל from מצה the "לחם" שם
 - b) But the מסקנא of the גמרא is דוחה the שיטה of עולא and says that
 - i) מצה שאני "דבעי טעם מצה" because יש בישול אחר אפי' ר' יוסי holds that
 - ii) This doesn't apply to the ברכה for שלקות that "לא בעי טעם" and that's why בורא פרי האדמה for שלקות is in fact still
- 4) תוספות
 - a) It follows that
 - i) Just as the מסקנא of the גמרא there is דוחה the שיטה of עולא and distinguishes
 - (1) טעם מצה that needs to preserve its מצה
 - (2) from שלקות that "לא בעי טעם" to retain its ברכה even after it no longer has a טעם ירק
 - ii) Just so the מסקנא of the גמרא would distinguish
 - (1) "בעי טעם" that מצה
 - (2) from קרבן פסח that "לא בעי טעם"
- 5) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Why would תוספות think that מצה בעי טעם מצה and קרבן פסח is לא בעי טעם צלי
 - b) תירוץ
 - i) When תוספות says that מצה is בעי טעם
 - (1) תוספות means that it's missing טעם after בישול in the sense that it's no longer בעין
 - ii) And when תוספות says for שלקות and קרבן פסח that לא בעי טעם
 - (1) תוספות means that שלקות and קרבן פסח aren't missing טעם after בישול in the sense that they're still בעין

דף מא:

רש"י ד"ה שאין תלמוד לומר (הראשון) ותד"ה איכא דאמרי חדא מיהא לא לקי

דף מא עמוד ב] בפרש"י בד"ה שאין ת"ל כ"א צלי אש דהא כתיב לעיל מיניה צלי אש ומצות כו' עכ"ל וכן פרש"י בחומש דעשה גמרי' מקרא דלעיל מיניה דהיינו צלי אש ומצות וגו' וקרא דכ"א צלי אש ללאו קאתי אבל התוס' כתבו דכי אם צלי אש אתי לעשה וי"ל דודאי קרא קמא צלי אש ומצות וגו' איסור עשה משמע היינו אם עבר ולא אכלו כלל והתוס' שכתבו דכ"א צלי אש אתי לאיסור עשה היינו אם עבר ואכלו חי ומבושל בחמי טבריא ועי' בתוס' פ' המקבל וק"ל:

תוס' בד"ה א"ד חדא מיהא לקי פ"ה בחי וחמי טבריא חייב משום כי אם צלי אש כו' תקשי להו ברייתא דלעיל כו' עכ"ל הקשה מהרש"ל דאכתי גמ' לפר"ת תקשה לרב חסדא דאמר בחמי טבריא חייב ורבא גופיה מפרש דבריו ותירץ דרב חסדא מפליג בין חי ובין חמי טבריא ורבא דמפרש דבריו אליבא דרב חסדא הוא וליה לא ס"ל עכ"ל והאריך ע"ש והוא דחוק דאין זה אלא דברי נביאות לחלק בין חי ובין חמי טבריא לרב חסדא ולומר דרבא גופיה מפרש דבריו ולא ס"ל ולא לישתמיט תלמודא למימר הכי דאביי ורבא פליגי עליה דרב חסדא אבל העיקר כמ"ש בחידושינו סוף פרק המקבל דחייב דקאמר רב חסדא לאו חייב מלקות ממש קאמר בחמי טבריא אלא דקעבר בעשה דכ"א צלי אש דומיא דחי דקתני בברייתא והיינו דמפרש ליה רבא חייב דקאמר רב חסדא דקעבר משום צלי אש ר"ל ואינו חייב מלקות ממש קאמר רב חסדא אלא חייב דהיינו דקעבר בעשה ומשום דכ"א צלי אש לאו הוא למלקות בנא ומבושל דבני מילקא נינהו נקט לה גמ' בחמי טבריא בלשון חייב וכבר כתבנו שם קצת ראייה לזה דלשון חייב מצינו דאינו מלקות ממש וכן יש קצת להביא ראיות מתוך שמעתיין לקמן דקמדייק תלמודא צלי דומיא דנא מה נא בלאו כו' ל"ל לתלמודא לדייק הכא מכא דומיא אמאי לא מדייק לה ממשמעות מלשון חייב דקתני גבי צלי אלא ע"כ דלשון חייב אינו מוכרח דהיינו חייב מלקות ומיהו בהא איכא למימר משום דחייב דצלי איכא לפרושי דהיינו מכת מרדות אצטריך לדייק דמלקות ממש קאמר דומיא דנא ובההיא דבשל הפסח בחמי טבריא ליכא לפרושי דחייב מכת מרדות קאמר דא"כ דומיא דהכא בשבת פטור אפילו ממכת מרדות ובפ' כירה אמרי' בהדיא דפטור היינו ממלקות אבל חייב מכת מרדות ודו"ק:

1) הקדמה

a) קרא קמא

i) צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו

b) קרא בתרא

i) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש

2) ברייתא

a) There is no מלקות חי" because "אל תאכל ממנו חי"

i) that נא ובשל only for אלא counts as a "אל תאכלו ממנו נא ובשל במים כי אם צלי אש" the פסוק lists separately

ii) But "אל תאכלו ממנו ... כי אם צלי אש" does teach that חי is לכתחלה אסור

- 3) In the סוגיא that follows
- a) אכלו מבשל בחמי and אכלו חי לאו is כי אם צלי אש that רבא says that מבאר רש"י is טבריא
- 4) תוספות
- a) רש"י to קשיא
- i) We've established that the ברייתא says there's no לאו for חי אכלו
- b) תוספות of מסקנא
- i) "אל תאכלו ממנו ... כי אם צלי אש" רבא holds that (1) חמי טבריא and חי for עשה is an (2) and is a לאו only for נא ומבשל that are listed separately in the פסוק
- c) By the way תוספות also explains for רבא that
- i) "אל" based on their separate listing for לאו a first חייב are already נא ומבשל and "תאכלו"
- ii) "כי אם צלי אש" teaches a **second** לאו for נא ומבשל by way of סמיכות and היקש to חי based on the first לאו that are already בני מילקא נא ומבשל
- 5) ד"ה שאין תלמוד לומר at מהרש"א
- a) הקדמה
- i) רש"י says in פירוש החומש and also further in the סוגיא here that (1) עשה is – צלי אש ומצות ומרורים תאכלוהו – קרא קמא (2) And "כי אם צלי אש" in קרא בתרא is a לאו
- b) Now
- i) This מהלך fits with רש"י who says that קרא בתרא is a לאו
- c) But
- i) עשה an עובר is a person who teaches that קרא בתרא for תוספות
- ii) חי for עשה to teach a separate פסוקים we need two: קשיא why do we need two פסוקים to teach a separate עשה and מבשל בחמי טבריא
- d) תירוצ
- i) A person is עובר the עשה of קמא if he doesn't eat פסח at all
- ii) He's עובר the עשה of קרא בתרא if he eats פסח he eats חי or טבריא
- 6) עמוד א' at גמרא
- a) רב חסדא
- i) פסח שבשלו בחמי טבריא חייב
- b) רבא
- i) "אל תאכלו ממנו ... כי אם צלי אש" The חיוב is based on

- 7) ד"ה איכא דאמרי at מהרש"א mentioned in מהרש"ל
- a) קשיא
 - i) Part 1
 - (1) How can תוספות say for רבא that אש כי אם צלי counts as an עשה for חי אכלו חי מבשל בחמי טבריא and
 - (2) When
 - (a) כי אם צלי himself says for רב חסדא that בישול בחמי טבריא is חייב for אש
 - (b) presumably meaning that a person is חייב for being עובר a לאו if he eats חמי טבריא in מבשל that was קרבן פסח
 - ii) part 2
 - (1) why does רב חסדא say that "כי אם צלי אש" is a לאו for טבריא
 - (2) When we've seen that the ברייתא says "כי אם צלי אש" isn't a לאו for חי אכלו חי
 - b) תירוצ'
 - i) רב חסדא says that
 - (1) the ברייתא that says there's no לאו for חי deals only with חי
 - (2) The ברייתא agrees with him that there's a לאו for מבשל בחמי טבריא
 - ii) רבא
 - (1) explains the טעם of רב חסדא for חמי טבריא
 - (2) but disagrees with רב חסדא and says there's no לאו for חמי טבריא as well as for חי
- 8) מהרש"א
- a) This is a דוחק
 - i) There's no סברא to be מחלק between חי אכלו חי and טבריא
 - ii) And nowhere does any דאמר מאן say that רבא disagrees with רב חסדא
 - b) תירוצ' of מהרש"א
 - i) In fact
 - (1) Neither רב חסדא nor רבא is מחלק between חי אכלו חי and מבשל בחמי טבריא
 - (2) And in both cases אש כי אם צלי counts as an עשה
 - ii) when רב חסדא says חי אש כי אם צלי is חייב
 - (1) He means בעשה
 - (2) And
 - (a) he uses the term חייב that implies a לאו

נא לאו for "כי אם צלי אש" that the words count as a second רמז (b) only as a
ומבשל במים

9) מהרש"א of המשך

a) הקדמה

i) סוגיא in ב' ברייתא

(1) אכל כזית צלי מבעוד יום חייב וכזית נא משחשיכה חייב

ii) גמרא

(1) נא and צלי compares ב' ברייתא since

(2) It must be that ב' ברייתא uses the word "חייב" to mean that

(a) אכל כזית צלי מבעוד יום for חיוב לאו there's a

(b) אכל כזית נא משחשיכה for חיוב לאו there's a the same as

b) שאלה

i) Does ב' ברייתא support the תירוץ of מהרש"א that without this comparison

ii) חייב בעשה in ב' ברייתא to mean חייב we could have read

c) תשובה

i) Not necessarily

ii) Maybe

(1) Even without this comparison we'd say that "חייב" in the ברייתא means
לאו there's a

(2) And

(a) ברייתא ב' in נא and צלי needs to compare גמרא the

(b) only to prove from the נא איסור that

(i) לאו דאורייתא is אכל צלי מבעוד יום for לאו the

(ii) and not מלקות דאורייתא is לאו this עובר for מלקות so that
מכות מרדות דרבנן

d) שאלה

i) מהרש"ל of קשיא the מתרץ to be why don't we use the same approach

(1) חמי for מכות מרדות דרבנן is חייב to teach that there is רב חסדא uses the word
טבריא

(2) But in fact there is no לאו

e) תירוץ

i) מכות מרדות דרבנן can't be referring to רב חסדא

ii) Because

(1) פטור is המבשל בחמי טבריא בשבת also says that מימרא in the same רב חסדא

- (2) we know that "פטור" for שבת means מדאורייתא but there is מכות מרדות
דרבנן
- (3) So it's מסתבר that when רב חסדא says חייב regarding פסח he means חייב
דאורייתא

תד"ה שאין תלמוד לומר (השני)

בד"ה שאין ת"ל כו' היינו נמי משום דסמכי לנא ומבושל עכ"ל ר"ל דלא מיתורא קדריש ליה הכא אלא כיון דדרשי ליה להלקות על נא ומבושל משום כ"א צלי אש מדסמיכא לנא ומבושל דבני מילקא נינהו כמ"ש לעיל לפי' ר"ת ה"נ מהאי סמיכות והיקשא נילף הך דרשא בשעה שישנו בקום אכול כו' דאין היקש למחצה דתרוייהו מסמיכות והיקשא דכ"א צלי אש לנא ומבושל ילפינן להו ובתוס' פ' המקבל כתבו דרך אחרת דהכא עביד היקשא מצלי אש ומצות וגו' וסמיך ליה אל תאכלו ממנו נא כו' עכ"ל ע"ש באורך והוא דחוק דלישנא שאין ת"ל כו' ומה ת"ל כו' אינו מדויק דהא ודאי קרא דצלי אש ומצות קרא דצריכא הוא לגופיה דצלי בלילה מ"ע הוא (כדלקמן) {לכאורה משמעו "כדלעיל" בד"ה שאין תלמוד לומר (הראשון) ודו"ק:

1) First הקדמה

a) קרא קמא

i) צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו

b) קרא בתרא

i) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש

2) Second הקדמה

a) See the preceding דיבור where we established for תוספות that "כי אם צלי אש" in קרא נא ומבשל לאו teaches a second

3) ברייתא

a) שאלה

i) "שאין תלמוד לומר כי אם צלי אש"

ii) ומה תלמוד לומר כי אם צלי אש"

b) In other words

i) Once we have קרא קמא why do we need קרא בתרא

c) תשובה

i) We need קרא בתרא to teach that

(1) בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא

(2) that it's only משחשיכה that there's an אכילה for איסור

4) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

i) Presumably it's from the יתור of "כי אם צלי אש" that we derive both that

(1) there's a second לאו for ומבשל

(2) the דין of שישנו

ii) How can one יתור teach two separate דינים

b) תירוץ

i) The לימודים aren't derived by תור

ii) Instead

(1) First

(a) from the סמיכות and היקש of "נא ומבשל" that are בני מילקא to כי אם צלי "אש"

(b) We derive from נא ומבשל that נא כי אם צלי אש applies a second לאו for נא דיבור תוספות in the prior as we've explained for נא ומבשל

(2) And second

(a) based on the כלל that אין היקש למחצה

(b) We rely on נא כי אם צלי אש to teach for נא ומבשל that it's only משחשיכה that there's an איסור אכילה for נא ומבשל

5) מהרש"א

a) קשיא

i) Why not apply the תירוץ that תוספות uses in פרק המקבל in בבא מציעא that

ii) בשעה שישנו the היקש that the ברייתא in our סוגיא applies to teach

(1) isn't between נא כי אם צלי אש and קרא בתרא

(2) but is between קרא ומבשל and קרא קמא in על מצות ומרורים

b) תירוץ

i) The ברייתא can't say "שאין תלמוד לומר" to imply that קרא קמא is otherwise unnecessary

ii) When we certainly need קרא קמא to teach that it's a מצות עשה to eat קרבן פסח ליל ט"ו on צלי

רש"י ד"ה אין לי שיתחייב

בפירש"י בד"ה אין לי שיתחייב כו' אא"כ בשלש משחשיכה שהוא עיקר זמנו עכ"ל ק"ק דהא דעיקר זמנו משחשיכה היינו לאכילה אבל צלייתו ודאי אפילו מבעו"י הוא כדמוכח פרק אלו דברים ואמאי לא נימא דאיסור בשולו דומיא דהיתר צלייתו וע"ק בנא דלא כתיב כפול לא ליחייב אלא בעשאו נא משחשיכה ולא לישתמיט [שום תנא] מלמימר הכי וע"ק מה ענין דרשה דר' לדרשה דלעיל דלא מיירי בכה"ג ולולי פרש"י היה נראה לפרש כההיא דלעיל אין לי לחייב על אכילת בישול אלא משחשיכה בשלש מבעו"י ואכלו אז מניין כו' והשתא פליג רבי אדלעיל וכ"ה בהדיא במכילתא דרבי סבר הכי דקאמר אין לי אלא בשעה שהוא באוכל צלי הוא בבל תאכל נא ומבושל מבעו"י מניין ת"ל ובשל כו' ותו לא מידי ודו"ק:

1) קרא

a) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים

2) "ברייטא דרבנן"

a) אכל כזית נא מבעוד יום אינו חייב

b) דבשעה שישנו בקום אוכל צלי ישנו בבל תאכל נא וכו'

3) "ברייטא דרבי"

a) בשל מבשל of רבוי is based on the חייב is "בשל מבעוד יום"

4) רש"י

a) teaches that ברייתא דרבי

i) Although the עיקר זמן בישול is שתחשך

ii) that מרבה is "מבשל"

(1) a person is חייב also where the בישול was מבעוד יום

(2) so long as the אכילה of the מבשל is בשר

ברייטא דרבנן	עשאו נא מבעוד יום	ואכלו מבעוד יום	פטר
ברייטא דרבי לרש"י	בישול במים מבעוד יום	ואכלו משתחשך	חייב

5) מהרש"א

a) First קשיא

i) It's משמע from דברים that צלייתו was מבעוד יום

ii) So the מושג of "עיקר זמן משתחשך" applies to אכילה and not to צלי

iii) So בפשיטות we ought to realize even without a ריבוי that

(1) Just as צלייתו is מבעוד יום

(2) Just so the חוב for eating מבשל בשר applies also where the בישול was מבעוד יום

b) Second קשיא

i) The ריבוי of מבשל applies only to בשל

- ii) There's no ריבוי for נא
- iii) yet there's no תנא that says there is no חיוב for אכילה for what was made נא while בעוד יום
- c) Third קשיא
- i) There's no connection between
- (1) the ברייתא דרבנן that deals with אכל כזית נא מבעוד יום where the אכילה was מבעוד יום
- (2) And ברייתא דרבי that deals with where the בישול was יום and the אכילה was משתחשך
- d) תירוץ
- i) Contrary to the שיטה of רש"י
- (1) בשלו מבעוד יום ואכלו משחשיכה ברייתא דרבי doesn't deal with
- (2) Instead
- (a) ברייתא דרבי teaches that a person is חייב for בישול even if יום אכלו מבעוד יום and the בישול of course happened before the אכילה
- (b) And disagrees with ברייתא דרבנן that says a person is פטור if יום he מבעוד יום is אוכל נא

פטור	אכלו מבעוד יום	עשאו נא מבעוד יום	ברייתא דרבנן
חייב	אכלו משתחשך	בישלו מבעוד יום	ברייתא דרבי לרש"י
חייב	אכלו מבעוד יום	בישלו מבעוד יום	ברייתא דרבי לתוספות

- ii) This is also the שיטה of מכילתא

דף מב.

תד"ה לאמר לימד

דף מב עמוד א] תוס' בד"ה לאמר לימד כו' אבל שאר דברים לא עכ"ל ר"ל דבכמה פרשיות כתב בהו לאמר ולית בהו לאו הבא מכלל עשה והתם אפשר דמודה לחכמים דפליגי עליה בת"כ ולמדרשיה כדר' מוסיא פ"ק דיומא מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר כו' שנאמר וידבר ה' לאמר וגו' ע"ש וק"ל:

הדרן עלך כל שעה